

**Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op woensdag 9 maart 2011**

VASTGESTELD VERSLAG

Inhoudsopgave	blz.	nummer
Lijst van de leden van Provinciale Staten	3	
Agenda	5	
Presentielijst	7	
Opening van de vergadering	7	
Spreker:		
Voorzitter	7	
Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten	7	
Sprekers:		
Voorzitter	7,8	
Göring	7	
Afscheid Statenleden die niet terugkeren in de nieuwe bestuursperiode	8	
Sprekers:		
Voorzitter	8,12,18,23,26,30,31	
Brul	30	
Heijmans	30	
Thuis	28,30	
Beëdiging griffier van Provinciale Staten	31	
Sprekers:		
Voorzitter	31	
Wvd. griffier	31	
Mw. Dortmans/griffier	31	
Sluiting van de vergadering	32	
Sprekers:		
Voorzitter	32	
Besluit nr. 35/11	33	35/11

LIJST VAN DE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN

VAN NOORD-BRABANT

prof. dr. W.B.H.Ĵ. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Andreas-de Jong, mw. H.F.C.	SP	Bergen op Zoom
Arkes, J.G.	PvdA	Rosmalen
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Boxtel, mw. M.W.A. van	SP	Sint Oedenrode
Breda, mw. R.E.M. van	PvdA	Tilburg
Burgt, C.H.M. van der	VVD	Helmond
Coonen, drs. G.P.J.H.M.	CDA	's-Hertogenbosch
Doelen, W.M. van der	CDA	Maren-Kessel
Dörr, J.E.J.	CDA	Waalwijk
Erarslan, ing. S.	PvdA	Breda
Erciyas, M.	SP	Oss
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Göring, R.A.H.M.	CDA	Lieshout
Gounou, mw. E.	PvdA	Oss
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoogeveen, drs. J.H.	VVD	Eersel
Hosseini-Ghreani, mw. Z.	SP	Boxmeer
Jetten, mw. A.A.V.C.	Brabantse Partij	Heeswijk-Dinther
Kamphorst, mw. M.T.	SP	Eindhoven
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Kielenstijn, drs. H.J.	VVD	Eindhoven
Lamers, mw. drs. A.J.H.W.	CDA	Prinsenbeek
Lavrijssen, mw. A.A.P.M.	CDA	Hapert
Lestrade-Brouwer, mw. M.C.	D66	Boxtel
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch
Oord, ir. H.C.A.M. van den	CDA	Oirschot
Martens, J.A.M.	GroenLinks	Biezenmortel
Moonen-Gerrits, mw. J.M.C.W.	CDA	Uden
Mulders, A.A.W.G.	CDA	Moergestel
Paulides-Ruitenbergh, mw. drs. ing. P.A.	CDA	Raamsdonkveer
Prins-Afman, mw. drs. M.W.	VVD	Sint Oedenrode
Schoonhoven, E.F.H. van	GroenLinks	Ravenstein
Schouten, N.	SP	Oss
Slegers, mw. drs. V.T.C.	SP	Tilburg
Smolders, A.P.H.	CDA	Bergeijk

Staak, W.R. van der	SP	Boskant
Stalknecht, J.W.	PvdA	Bergen op Zoom
Thuis, drs. W.T.	CDA	Eindhoven
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.	VVD	Breda
Verhoeven, J.A.	VVD	Bergeijk
Verrijt, P.A.	PvdA	's-Hertogenbosch
Verschuuren, mw. mr. I.R.G.W.	CDA	Gemert
Verstappen, mw. dr. B.E.J.M.	PvdD	Hilvarenbeek
Voeten, drs. M.M.A.J.	VVD	Made
Vreugdenhil, ing. H.J.	CU-SGP	Nieuwendijk
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Woudrichem
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Wijnands, mw. drs. A.M.	PvdA	Helmond
Wolters, H.	CDA	Uden
Zeegers, S.J.	SP	Uden
Zeeland, R.J.C. van	SP	's-Hertogenbosch
Zwijnenburg-van der Vliet, mw. J.	VVD	Woudrichem

A.Ĵ. Brul, griffier, wnd.

VERGADERING VAN
PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT
OP WOENSDAG 9 MAART 2011

Agenda

- I Opening van de vergadering/vaststellen agenda
- II Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten
- III Afscheid Statenleden die niet terugkeren in de nieuwe bestuursperiode
- IV Beëdiging griffier van Provinciale Staten
- V Sluiting

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP WOENSDAG 9 MAART 2011

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Griffier wnd.: A.J. Brul

Volgens de presentielijst zijn 51 leden aanwezig, te weten:

drs. Thuis, mw. Lestrade-Brouwer, ing. Van Lopik, mw. mr. Geeraedts, Van Zeeland, Ten Harmsen van der Beek, Erarslan, mw. Van Breda, mw. drs. Lamers, Wagemakers, Van den Oord, Heijmans, Schouten, mw. Kamphorst, mw. Hosseini-Ghreani, Wolters, Verhoeven, mw. Zwijnenburg-van der Vliet, mw. Andreas-de Jong, mw.drs. Slegers, mw. drs. Prins-Afman, Dörr, Van der Doelen, mw. Lavrijssen, Van Schoonhoven, ing. Vreugdenhil, Göring, drs. Hoogeveen, mw. ing. Aarts-van de Loo, mw. mr. Verschuuren, drs. Coonen, Arkes, Van der Burgt, Van Vught, Smolders, Verrijt, drs. Kielenstijn, mw. dr. Verstappen, mw. Moonen-Gerrits, mw. Jetten, mw. Arts, Zeegers, mw. Wijnands, mw. Van Boxtel, mw. Gounou, Stalknecht, Martens, Van Vugt, Erciyas, drs. Voeten en mw. mr. Tsoutsanis-van der Koogh.

Afwezig zijn 4 leden: mw. Kerkhof-Mos, Mulders, mw. drs. ing. Paulides-Ruitenbergh en Van der Staak.

De voorzitter opent om 15.00 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan voor een moment van stilte.

De *voorzitter*: Geachte leden, dames en heren belangstellenden, familie en vrienden. Vandaag heet ik u van harte welkom bij deze zeer bijzondere laatste vergadering van de Staten van Brabant in deze periode. Wij ronden hiermee de bestuursperiode 2007-2011 in zekere zin af. Het is onvermijdelijk dat wij afscheid moeten nemen van een aantal van onze Statenleden. Wij gaan daarover vanmiddag veel met elkaar spreken.

Volgens de agenda beginnen wij zo dadelijk met het onderzoek naar de geloofsbrieven van de nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten. Die worden zoals u weet morgenochtend in een bijzondere vergadering beëdigd. Daarna zullen wij afscheid nemen van de Statenleden die niet terugkeren in de nieuwe bestuursperiode. Wij

zullen daarvoor uitvoerig de tijd nemen. Ik zal hen uiteraard graag toespreken. Er zijn ook een paar verrassingen.

Als laatste agendapunt vandaag hebben wij ook iets buitengewoon bijzonders, namelijk de beëdiging van de nieuwe griffier van onze Staten. Daarna sluit ik de vergadering en hebben wij het genoeg om met elkaar een borrel te drinken en te dineren. Ik ben buitengewoon verheugd over het feit dat u met familie en vrienden bent gekomen om samen dit bijzondere moment mee te maken.

Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten

De *voorzitter*: Dames en heren, dat onderzoek is uitgevoerd door een commissie bestaande uit de heer Rob Göring, mevrouw Ehssane Gounou en

de heer Evert van Schoonhoven. De heer Göring was de voorzitter van de commissie. Ik wil hem dan ook vragen om namens de commissie het woord te voeren.

De heer *Göring* (VVD): Voorzitter! Als ik de zaal inkijk, moet ik denken aan wat wijze woorden die een oude Indiaan heeft gesproken (het kan ook een wijze Chinees of een dronken Rus geweest zijn), namelijk dat afscheid nemen eigenlijk verheugen op het weerzien is. Dat klopt ook vandaag weer.

Wij hebben de afgelopen 40 minuten een kleine 55 geloofsbrieven bekeken. De snelheid waarmee wij die hebben afgehandeld moge tot de conclusie leiden dat daar heel weinig verrassingen tussen zaten. De commissie heeft geheel in lijn met de door u zo vaak aangehaalde Montesquieu niet alleen gekeken naar de letter maar ook naar de geest van de wet. De commissie veroorlooft zich dan ook één opmerking. Die betreft het opgeven van het aantal openbare betrekkingen. Niet dat er iets onoorbaars is opgemerkt, absoluut niet, maar het zou in de geest van Brabant goed zijn als alle openbare betrekkingen een weerslag kunnen geven op de goede geworteldheid en brede afspiegeling van alle Statenleden in deze samenleving. Wellicht dat de nog te benoemen griffier in de komende weken een schrijven of herhalingscursus kan opzetten om het aantal openbare betrekkingen te actualiseren.

Voorzitter. Het is een luchtige opmerking en een luchtige aanbeveling in de richting van de nieuwe griffier.

Doorgaand in de luchtigheid mogen wij concluderen dat wij met 23 vrouwen de eindstreep hebben gehaald in deze Staten en dat de volgende Statenperiode met 24 vrouwen wordt begonnen. Ook dat is zeer bemoedigend. Wij hebben geen onderzoek gedaan naar de gemiddelde leeftijd. Wij vonden dat vallen buiten het kader van ons onderzoek.

Voorzitter. Ik beperk mij nu tot de mij aangereikte bezweringsformule.

De door u benoemde commissie heeft de 55 geloofsbrieven onderzocht. Alle benoemde leden hebben de benoeming tijdig aanvaard. Alle benoemde leden voldoen aan het lidmaatschap

van Provinciale Staten en vervullen volgens hun eigen opgaven geen met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare openbare betrekkingen.

De commissie geeft de Staten dan ook in overweging te besluiten tot toelating van de 55 leden. Voorzitter. Daarmee voel ik mij verlost van deze zware functie en geef u graag het woord terug.

De *voorzitter*: Wenst een van de leden hierover het woord te voeren? Als dat niet zo is, is het mij een eer om de heer Göring en de leden van zijn commissie te danken voor het verrichte werk. Zijn oproep zullen wij ter harte nemen. Morgen zullen wij de toegelaten leden in de extra vergadering beëdigden.

Afscheid Statenleden die niet terugkeren in de nieuwe bestuursperiode

De *voorzitter*: Dames en heren. Afscheid is inderdaad voor een deel gelukkig ook weerzien. Ik ga naar het spreekgestoelte om iets te zeggen tegen de leden die afscheid gaan nemen.

Zeer geachte leden, geachte toehoorders bij deze vergadering. Het is mij een bijzondere eer om als uw voorzitter een enkel woord tot u allen te mogen spreken. Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om allereerst een paar algemene dingen over deze periode te zeggen; beschouw dat als een algemene dank voor uw bijdrage, maar uiteraard zal ik u ieder individueel uitluiden met een persoonlijk woord. Ook zullen de gebruikelijke cadeautjes worden uitgereikt. Ik realiseer mij juist dat het voor de leden van de SP-fractie wel heel bijzonder moet zijn om vandaag de bekende roemer uitgereikt te krijgen!

Dames en heren. Het stof van de verkiezingsuitslag is enigszins nedergedaald. Democratie is een vorm van leren, heb ik ook wel eens gezegd. Dat betekent dat er af en toe nieuwe impulsen en nieuwe mensen in het belangrijke forum dat u de afgelopen vier jaar hebt gevormd – de Staten van Brabant – worden toegelaten. Zo hoort dat in een democratie. Democratie is zelden stilstand maar beweging; iets wat mij moeten koesteren. Toch is

democratie ook stabiliteit en continuïteit. Het gaat ook over de lange lijnen die worden ontwikkeld in het algemene belang van Brabant. U heeft daaraan de afgelopen jaren een bijzondere en belangrijke bijdrage geleverd. Wij kunnen best zeggen dat het bewogen jaren waren want er is nogal veel gebeurd. Laat ik beginnen met de persoonlijke dingen. Wij betreuren het heengaan van Ellen Wöltgens, onze griffier. Dat is iets wat ik ook vandaag niet ongenoemd wil laten. Ik denk ook aan het eerder overleden Statenlid Jacques Ermen nog voordat ik commissaris was. Ik weet nog heel goed dat mijn voorganger mij meldde dat het met een van de Statenleden heel slecht ging. Het waren heel bewogen jaren waarin wij samen hebben gewerkt aan het dragen van het afscheid dat toen genomen moest worden.

Ik denk aan het feit dat ik voorzitter van het college van GS, uw voorzitter en commissaris van de Koningin mocht worden in deze provincie die, zo kan ik u vandaag melden, enige ervaring heeft met het fenomeen afscheid nemen. Ook in het college van GS, nog afgezien van het feit dat u afscheid heeft genomen van mijn voorganger, mevrouw Maij-Weggen, is ook afscheid genomen van Annemarie Moons, Paul Rüpp, Onno Hoes (gelukkig is hij vandaag in ons midden, welkom, Onno, fijn dat je er bent) en Cora van Nieuwenhuizen en ook van verschillende leden van uw Staten hebben wij afscheid genomen. Ik denk aan Hetty Tindemans, Henry van Gorp, Nora Kasrioui, Renze Bergsma en Paul Boel. Democratie is beweging en wij hebben best veel verloop en beweging gezien. Morgen worden de nieuwe Staten geïnstalleerd waarin een groot aantal nieuwe mensen aantreedt. Het wordt een hele toer maar wel een heel belangrijke opgave om dan te laten zien dat er ook lange lijnen zijn en tegelijkertijd frisse nieuwe ideeën. Ik zei het al: democratie is een vorm van leren. Dat is een belangrijke opdracht in een samenleving die veel van ons vraagt.

U heeft veel voor uw kiezen gehad. Er zijn veel zware dossiers geweest; zwaar in termen van ingewikkeld, complex, beladen met belangen, beladen met emoties en beladen met de bijzondere opdracht om het werk buitengewoon zorgvuldig

voor Brabant te doen. Er zijn heel veel grote dossiers geweest. Ik denk aan de discussie over de verkoop van Essent, aan de discussie over de intensieve veehouderij, de megastalendiscussies. Gisteren heb ik carnaval gevierd in Bergen op Zoom en wel een belangrijk argument voor megastallen gezien, want die zeer grote wagens moeten wel gebouwd worden. Daar moeten wij het nog maar eens over hebben. De kerntakendiscussie hebben wij met elkaar gevoerd om de Agenda van Brabant zo in te richten dat wij met de bezuinigingen die op ons afkwamen tegelijkertijd een versterking van het profiel van de provincie hebben gerealiseerd. U heeft allemaal aan den lijve ondervonden dat de provincie het niet vanzelfsprekend mocht achten om als bestuurslaag gelegitimeerd te zijn in brede lagen van de bevolking. Wij zullen hard moeten werken aan de legitimiteit van ons provinciaal bestuur door met een heldere focus te laten zien waar de provincie voor is. Ik citeer altijd graag de nestor van deze raad, Nico Heijmans, die ooit tegen mij zei: de provincie moet niet een bestuurslaag zijn die van alles aanraakt, maar een bestuurslaag die een paar dingen helder, concreet en met overtuiging aanpakt. Ik denk eerlijk gezegd dat uw Staten in de kerntakendiscussie en alles wat daarbij is komen kijken een belangrijke bijdrage daaraan geleverd heeft omdat wij daardoor betekenisvolle stappen hebben kunnen zetten.

Ik denk aan de Reconstructie en alle discussie die daarbij hebben gehoord; aan de Q-koorts, de Energieagenda, de crisismaatregelen, de Investeringsagenda, het openbaar vervoer, het Provinciaal Waterplan etc. U weet dat deze opsomming niet volledig is.

Dames en heren. Als uw voorzitter kan ik zeggen dat ik regelmatig zeer trots op u ben geweest. Er zijn debatten gevoerd met inhoud, met echte discussie, met argumenten die ertoe doen en waarbij u in staat was ook naar elkaar te luisteren en met elkaar in gesprek te blijven. Zelfs als het moeilijk was, waren de verhoudingen in deze Staten zodanig dat ook in persoonlijke zin nadien nog om van alles gelachen kon worden. Onderschat niet het belang daarvan. Ik heb vorige week ook gezegd tegen de nieuw komende Staten

leden die hier waren om even kennis te maken en hun geloofsbrieven in te dienen, dat juist in een huis waar wij moeten kunnen verschillen van mening en af en toe zelfs fundamenteel moeten kunnen verschillen van mening, dienen de persoonlijke verhoudingen goed te zijn. Uiteindelijk zijn wij een team en met alle verschillen die er zijn, moeten wij hier het werk wel samen doen. Ik wijs ook op de humor, de bereidheid er samen uit te komen, maar vooral op uw grote betrokkenheid met de inwoners van Brabant; u bent volksvertegenwoordigers. Ik kan mij als uw voorzitter niet genoeg realiseren dat wij het werk hier zo moeten inrichten dat u tijd en energie overhoudt om af en toe ook buiten het Provinciehuis te zijn; dat u contact met de Brabanders kunt blijven houden. U bent immers gewone Brabanders, net als de burgers van onze provincie, alleen heeft u de bijzondere, de belangrijke en misschien zelfs wel uitverkoren – in ieder geval uitverkozen – taak om Brabant als volksvertegenwoordiger te dienen. Ik wil er samen met u en met de nieuwe Staten voor waken dat wij het werk zo blijven doen dat het mogelijk blijft om ook die andere belangrijke dingen te doen die je als volksvertegenwoordiger moet doen. Daarop kunnen wij nooit genoeg hameren of stil bij staan. U bent een uniek gezelschap geweest. Als gevolg van de verkiezingen hebben wij belangrijke veranderingen meegemaakt. Regeren is vooruitzien. Dat geldt ook voor uw partijen. U heeft belangrijke bijdragen geleverd vanuit de politieke beweging die u afgevaardigd heeft naar deze Staten. U heeft dat buitengewoon belangwekkend gedaan.

Het was in ieder geval voor mij een groot genoegen om een jaar en vier maanden uw voorzitter te mogen zijn. Ik heb gezien hoe hard u gewerkt heeft. Ik heb de inzet gezien, de grote hoeveelheden stukken, het harde werk in de commissies en de lange vergaderingen die hier nodig waren om alle punten die op onze agenda kwamen te bespreken. Wij zien heel erg uit naar de nieuwe Staten maar kijken ook met enige weemoed terug naar deze periode. Toen wij deze week de nieuwe Statenleden op het Provinciehuis hebben ontvangen voor hun geloofsbrieven, hun

computers of iPads ontstond bij deze en gene een beetje het gevoel van een eerste schooldag waar iedereen zijn boeken komt ophalen. Ik weet niet precies wat wij vanavond gaan doen, maar als ik vandaag een gevoel onder woorden moet brengen, is het toch een beetje die musical op de laatste schooldag. Het is toch de laatste keer dat je elkaar ziet. Dit is een uitnodiging om vanavond samen te zingen.

Dames en heren. Wij nemen afscheid, niet alleen van een abstract gezelschap: te weten de Staten van Brabant in deze periode, wij nemen ook afscheid van mensen. Uiteindelijk gaat het er altijd om dat er mensen zijn die dit belangrijke werk voor onze provincie willen doen.

Ik wil graag van ieder vertrekkend lid afzonderlijk afscheid nemen. Ik doe dat in drie groepen. Er zijn mensen die drie periodes, twee periodes of één periode in ons midden zijn geweest. Het lijkt mij goed dat ik begin met degenen van één periode of die tussentijds zijn aangetreden. Ik zal elke keer de mensen die ik genoemd heb naar voeren vragen om de bloemen en de roemer in ontvangst te nemen.

Dames en heren. Er gaan nogal wat mensen weg. De doorstroming en de verandering zijn dit keer erg groot. Het is dit keer in alle Staten van de Nederlandse provincies en ook hier fors. Wij nemen afscheid van 38 leden die de afgelopen periode hebben gediend. Dat is een beloftevol idee voor morgen omdat wij dan kennismaken met veel nieuwe leden. Zoals Rob Göring net zei betekent afscheid nemen ook altijd het uitzicht op een nieuw welkom. Deze keer is het aantal leden waarvan wij afscheid nemen echter zeer fors. Dat heeft uiteraard te maken met de verkiezingsuitslag die voor sommigen goed nieuws bevatte en voor sommigen onverwacht slecht was. Ik zal er dadelijk nog graag wat over zeggen.

Dames en heren. Mag ik als eerste afscheid nemen van Sengezer Erarslan? Hij is tussentijds aangetreden in onze Staten als opvolger van Paul Boel. Sengezer, ik heb jou met name leren kennen in de commissie die de nieuwe griffier heeft mogen selecteren en voordragen in deze Staten. Ik heb gezien hoe gepassioneerd jij niet alleen in abstracte zin betrokken was bij allerlei processen van

werving en selectie – je dagelijkse werk in jouw onderneming – maar dat je die kennis vruchtbaar wilde maken voor onze provincie. Jij zei niet zoveel, maar als je wat zei spitsten wij onze oren want je opmerkingen waren stuk voor stuk raak, toegespitst en ter zake kundig. Jij hebt drukke werkzaamheden in je bedrijf en dat is, zo heb ik begrepen, uiteindelijk de reden geweest om niet meer te willen worden herkozen. Jij bent niet herkiesbaar geweest en daarom neem je vandaag afscheid van ons.

Ik wil je namens ons allen zo dadelijk naar voren vragen om afscheid van jou te nemen, met grote dank voor het werk dat je hebt gedaan.

Marcel Voeten is nog verkiesbaar, maar wij nemen nu afscheid. Als woordvoerder zorg en welzijn van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie ben je vanaf 23 oktober 2009 hier actief. Je bent tussentijds aangetreden in onze Staten als opvolger van Henry van Gorp. Jouw dagelijkse werk ligt bij de Kamer van Koophandel als directeur regio-stimulering. Jij was een van de Statenleden die ik op andere plekken in Brabant tegenkwam en niet alleen hier in de vergadering. Misschien een voorbeeld, mijnheer Göring, van iemand die naast het Statenlidmaatschap een buitengewoon productieve nevenfunctie had.

Hier was je actief in de commissie ZWC (Zorg, Welzijn en Cultuur). Je hebt erop gehamerd dat de Staten in hun kaderstellende rol vooral heldere signalen aan het bestuur geven over de resultaten die zij willen boeken. Ik zal de laatste zijn om te zeggen dat SMART altijd slim is, maar soms helpt het wel om heldere keuzes te maken wanneer je vooraf duidelijk aangeeft wat je verwacht. Ik hoop dat als wij straks in de nieuwe samenstelling bij elkaar komen en discussiëren over de nieuwe bestuursperiode, dat jouw geest blijft rondhangen in de zin dat van de Staten gevraagd wordt om niet alleen over de inhoud van het akkoord meningen en opvattingen te hebben, maar dat het ook een uitnodiging is om na te denken over de vraag hoe de volksvertegenwoordiging goed kan sturen.

Jij bent vooral ook een buitengewoon vriendelijke man. Ik heb heel vaak met je mogen spreken over van alles en nog wat en mij vielen jouw

betrokkenheid en gevoel van de onderwerpen zo op. Bij de jeugdzorg is het mij opgevallen dat je naast deskundigheid enorm bij dit onderwerp betrokken bent en het een warm hart toedraagt. Ik hoop, Marcel, dat ook daarvan iets zal blijven hangen. Dank voor al je inzet en voor het werk dat je hier voor ons hebt gedaan.

Iemand die ook tussentijds is ingestroomd, is Cors Punt. Ik kijk even waar Cors gezeten is.

Cors, jij was commissielid, tot maar liefst drie keer toe vervanger geweest van Aloysia Jetten die toen ziek was. Toen jouw moment van afscheid kwam, was het onmogelijk om daadwerkelijk afscheid van je te nemen. Gelukkig kan de roemer vandaag alsnog aan je worden uitgereikt. Je verdient dat want je was een volle bestuursperiode lid van de commissies BM (Bestuur en Middelen) en EMG (Economie, Mobiliteit en Grote stedenbeleid) en toen het nodig was invaller voor Aloysia. Ik ken je nu vooral als wethouder van Moerdijk. U begrijpt dat wij ambtshalve nogal wat contact hebben gehad de afgelopen tijd. Ik heb gezien dat de inzet en de passie waarmee je werkt en je gedrevenheid en deskundigheid niets geleden hebben. Zij zijn alleen maar gegroeid in die nieuwe functie in Moerdijk. De Staten van Brabant nemen vandaag afscheid van jou. Namens allen wens ik je buitengewoon veel succes met het werk dat jou in Moerdijk wacht. Ik hoop dat volgens de Brabantse gewoonte gemeente en provincie samen goed optrekken, elkaar niet loslaten als het moeilijk wordt. Ik weet dat collega Van Vugt en collega De Boer daar hard aan trekken.

Dames en heren. Ik kom nu bij de leden die één periode in ons midden zijn geweest. Daarna zal ik de genoemde leden graag naar voren roepen om hun de roemer en de bloemen te overhandigen als teken van dank voor hun inzet en hun betrokkenheid.

Het kan geen toeval zijn vanwege die roemer of vanwege het carnavalsfeest in Bergen op Zoom/Krabbegat, Gonny, je zult vanaf de lagere school al hebben meegemaakt dat jij het eerst aan de beurt bent vanwege je naam: Gonny Andreas.

Ik ken eigenlijk geen betere ambassadeur van West-Brabant. Jij laat althans bij mij, en dat zal bij anderen niet veel anders zijn, geen gelegenheid

onbenut om op te komen voor het belang van West-Brabant. Daar schijnt nog wel eens gezegd te worden dat men zich minder gehecht voelt aan wat de provincie is. Ik herinner mij nog het kaarsje dat ik van je kreeg tijdens het kennismakingsbezoek: een krabje. Dat kaarsje brandt op mijn bureau en is een signaal om aan West-Brabant te denken. Dat is ook een beetje aan jou te danken.

Als wij vandaag van jou afscheid nemen hier in deze Staten, Gonny, heb ik het gevoel de hele familie Andreas daarbij te moeten betrekken. Jij hebt een geweldige familie die jou vanwege de handicaps die je hebt op het terrein van mobiliteit voortdurend heeft vergezeld. Jij hebt het grote genoegen en de eer gehad om je familieleden zo dicht bij je te hebben. Zij hebben je vergezeld op al die reizen die je hebt gemaakt. Het waren lange reizen: van Bergen op Zoom naar Den Bosch, maar ik herinner mij ook dat zij erbij waren in Brussel. Ik vind daarvoor een applaus van de hele Staten op zijn plaats.

(Applaus).

De *voorzitter*: Gonny, jij bent neemt afscheid als lid van onze Staten, maar dat is niet het geval in Bergen op Zoom. Je bent raadslid geworden. Ik denk eerlijk gezegd dat Bergen op Zoom blij mag zijn met een raadslid dat zo betrokken is bij en ingevoerd is in de dossiers en zo verbonden is met de gemeenschap aldaar. Je bent niet alleen volksvertegenwoordiger van mensen, maar ook van de gebieden waar je vandaan komt. Brabant mag zich koesteren in het feit dat er veel gebieden zijn waarin mensen zich thuis voelen en waarmee zij zich verbonden voelen. Jij hebt dat in ieder geval goed gedaan. En jouw recente pleidooi in de raad van Bergen op Zoom voor een scherpe analyse van public private partnerships kan misschien ook nog wel eens heilzaam zijn in het werk dat wij hier mogen doen.

Dank Gonny, voor jouw grote bijdrage.

De volgende van wie wij afscheid nemen is Cor van der Burgt. Ook hij is één periode Statenlid geweest. Toen ik gisteravond een beetje zat te googelen heb ik een paar prachtige filmpjes van je gezien. Er zijn Statenleden die via YouTube

reclame maken voor zichzelf. Ik heb daar wel eens voorbeelden gezien waarbij ik eerlijk gezegd de wenkbrauwen moest fronsen, maar jij hield het keurig Cor. Hetzelfde wat ik net tegen Gonny zei over haar warme betrokkenheid, geldt ook voor jou met betrekking tot Stiphout en Helmond, waar je ook nog lid van de raad mag zijn en dat heb jij ook hier in onze Staten laten zien. Jij was iemand die kritisch meedacht over dat ingewikkelde en lastige dossier van de megastallen en de intensieve veehouderij. De afdeling makkelijke oplossingen is niet vaak open. Wij hebben ingewikkelde vraagstukken met elkaar behandeld. Het viel mij op dat jij vanuit een diepe betrokkenheid bij mensen en bij de sector daar nieuwe vragen aan de orde stelde. Wat ons allemaal ook altijd opvalt zijn jouw pretoogjes en jouw enorme hoffelijkheid, altijd deel van het merk Cor van der Burgt. Jij slaagt erin om met je charme mensen bij je te halen en te inspireren. Dat is heel belangrijk, dat mag niet onderschat worden, als er heel moeilijke vragen aan de orde zijn.

Dank voor al jouw werk hier in de Staten. Ik koester mij in de gelukkige gedachte dat jij nog een lang tijd mee blijft zorgen voor Helmond. Ik wens je veel succes in die raadszaal daar. Ik werd er van de week een beetje duizelig, maar dat was geloof ik de bedoeling van de architect.

Ook Mahmut Erciyas zat één periode in onze Staten. We hebben je hier laatst nog meegemaakt in onze laatste vergadering toen jij namens een Statenbrede afvaardiging – alle partijen tekenden mee – jouw verbondenheid met Oss liet zien in een motie die ons opriep de board van MSD op te roepen op hun beslissing terug te komen. Dat hebben wij graag gedaan. Het was ook goed te voelen dat dit niet een soort van bestuurlijke opdracht aan onszelf was maar dat het een opdracht was die kwam van onze Staten. Gedeputeerde Jacobs voelt zich al lange tijd sterk betrokken bij dit dossier maar het is goed, dat vanuit de volksvertegenwoordiging op momenten dat het moeilijk is, opdracht wordt gegeven die brief te schrijven. We leven mee met de mensen in Oss en we wachten heel gespannen af wat vrijdag de uitslag van het kort geding zal zijn. Jij bent iemand van wie ik ook veel heb geleerd, in die zin

dat het duidelijk is dat je geen hoogvlieger hoeft te zijn om te zien dat het stichten van een gezin heel goed samengaat met een politieke carrière. Je bent verleden jaar vader geworden en je hebt me regelmatig trots verteld hoe belangrijk je dat hebt gevonden. Je bent in Rotterdam geboren, maar je bent het voorbeeld van een Brabander die misschien niet is geboren als Brabander maar dat wel voluit is geworden. Dat vind ik het mooie van Brabant – het is niet in elke provincie zo – dat als je mee wilt doen en betrokkenheid bij de Brabantse samenleving toont, je dat Brabanderschap kunt verwerven. Jou is dat gelukt en jouw warme betrokkenheid, niet alleen bij Oss maar ook bij het openbaar vervoer in onze provincie, is een belangrijke bijdrage geweest die jij in deze periode hebt geleverd. Dank je wel, Mahmut, en het ga je goed.

Rob Göring is niet alleen voorzitter van de commissie voor de geloofsbrieven, maar was ook woordvoerder van het CDA in de afgelopen periode op het gebied van luchtvaartbeleid en het dossier Samen investeren in BrabantStad. Dat is zo'n voorbeeld van een ingewikkeld en moeilijk project waarbij het openbaar bestuur nieuwe dingen moet leren, samen moet werken en dingen samen moet doen. Een vorm van alliantie-management ontwikkelen is iets dat we bepaald nog niet allemaal onder de knie hebben. Samen investeren, samen beslissen, het zijn niet de gemakkelijkste projecten geweest die we hebben aangepakt. Misschien dat ook je bedrijfsmatige achtergrond en je eigen ervaring in project-management ons hebben geholpen dat tot een goed einde te brengen. Ook jij komt uit de buurt van Stiphout. Mij is verteld dat de Stiphoutse bossen zich goed lenen voor mountainbiken. Ik weet niet hoe hoog de mountains zijn maar ik kan sinds gisteren wel een waarschuwing meegeven. Als het erg hoog is kan het ook een dassenburcht zijn. Een beetje opletten dus. Mij is verteld dat je in 2010 bent toegetreden tot de Ridderorde van het Heilig Graf van Jeruzalem. Misschien brengt dat je ook eens daar om te mountainbiken. Ik heb vooral begrepen dat je het hebt opgevat als een buitengewoon serieuze zoektocht naar het hoe en het waarom van het leven. Ik heb jou een paar

keer meegemaakt en gezien dat je niet alleen maar volksvertegenwoordiger bent maar ook iemand die voortdurend nadenkt over het stimuleren van nieuwe vragen. Ook in je bedrijfsmatig werken is dat een heel belangrijke taak geworden bij de projecten die je daar mag doen. Dat was de reden waarom jij een gezin gesticht hebbend toch hebt moeten kiezen voor je carrière en je bedrijf. Ik vind dat je de balans tussen privé en werk goed aanvoelt en daarvoor steun verdient. We zullen je wel missen want je was een van de voorvechters van het met digitale middelen toegerust zijn van de volksvertegenwoordiging. Ere wie ere toekomt, er zijn er hier meer in ons midden maar jij was het die de eerste speech ooit gehouden vanaf een iPad hier heeft opgelezen. Dat verdient bewondering en steun. Dank Rob voor al het werk dat jij hier de afgelopen jaren voor ons hebt gedaan.

Vervolgens nemen we afscheid van Ehssane Gounou. Ze was weliswaar ook verkiesbaar maar staat op een plaats die niet direct beloftevol is dat wij haar snel in deze Staten terug zullen zien. Jij was woordvoerder verkeer en openbaar vervoer en ik herinner mij heel goed jouw heldere en zeer goed geformuleerde bijdragen in onze Staten die vaak betrekking hadden op pilots in het kader van ons streven het openbaar vervoer toegankelijk te houden. Je maakte een zeer betrokken en leerrijke en belangstellende indruk. Ik denk met name aan je heldere taal. Er was geen woord Spaans bij. Het was duidelijk waarover het ging en welke belangen je wilde dienen. Ook jij bent overigens een voorbeeld van iemand die laat zien hoe het stichten van een gezin en een politieke carrière best samen kunnen gaan. Je bent niet alleen afgestudeerd tijdens deze bestuursperiode maar ook nog getrouwd. Je bent nu trainee bij een bedrijf dat wij vroeger in eigendom hadden en dat nu is verkocht. Je bent trainee bij Essent. Dat is een drukke baan die een combinatie met het goed doen van het werk van volksvertegenwoordiger echt uitsluit. Het tekent jouw klasse en jouw inzet dat je niet net doet alsof dat samengaat En dat je nu kiest voor de carrière. Het klinkt misschien als een uitnodiging want ik heb je talent in deze Staten gezien, wie weet overweeg je over een aantal jaren toch nog eens om terug te keren. Ik

denk dat het goed is eens een tijdlang in het bedrijfsleven onder te duiken en daar het beste uit jezelf te halen. Namens ons allemaal dank ik je voor het werk dat je hier deed en wens ik je veel succes bij die carrière.

Sohela Hosseini is verkiesbaar en staat op plaats 17, maar nu moeten we afscheid nemen. De uitslag is zoals die is. Jij bent verbonden met Boxmeer en dat is voor iemand van jouw fractie dezer dagen natuurlijk iets heel bijzonders. Boxmeer is de woonstede van Emile Roemer; ik heb het al over het cadeau gehad. Je bent niet alleen met Boxmeer als stad verbonden, als heerlijkheid, maar ook met de maatschappelijke dynamiek en de maatschappelijke vorming van jonge mensen in die stad. Je was cultureel maatschappelijk werkster en hebt hier in huis in de commissies ZWC en EMG gezeten maar ook wat gewisseld. Blijkbaar had je iets van ongeduld en gretigheid om interessante dossiers vanuit je rol van volksvertegenwoordiger aan te pakken. Jouw talent om verbindingen tussen dossiers te leggen en je niet laten afschepen met gemakkelijke antwoorden is ons opgevallen. Het is jammer dat je nu niet door kunt gaan. Onze dank voor het werk dat jij hier in dit huis hebt gedaan is groot. We wensen je veel succes in je verdere carrière.

Ik kom nu bij Henk Kielenstijn. Henk, je was niet vaak in het debat te horen, althans niet in de periode dat ik voorzitter was, maar van de keren dat je sprak weet ik nog bijna letterlijk wat je hebt gezegd. Bij de behandeling van de energieagenda sprak je kritisch filerend over de collegevoorstellen, maar wel vanuit een betrokkenheid die zichtbaar ambitieus was. Je bent zo denk ik voorstander van een provincie die de dingen die worden aangepakt, buitengewoon helder beredeneert, precies onderbouwt, goed beargumenteert en aanpakt. Jij bent iemand die niet aanneemt wat in de samenleving zo in het algemeen belangrijk wordt gevonden en waar je in politieke zin misschien snel in meebeweegt omdat iedereen het vindt, maar tot het laatst blijft zoeken naar dat ene belangrijke argument dat ook eens tegen een voorstel zou kunnen pleiten. Ik vind dat klasse en ik vind dat ook belangrijk in een volksvertegenwoordiging. Ik zei daarstraks al, democratie is ook leren argu-

menteren. Het is de inhoud, het gevoel, de emotie maar het heeft ook iets met rationaliteit en logica van voorstellen te maken. Misschien heeft het wel iets te maken met het feit dat je uit een van de slimste regio's van dit land komt, want jouw verbinding met Eindhoven is ons ook niet onopgemerkt gebleven. Je bent intussen ambtelijk gewisseld; je werkt nu in de stad Nijmegen en hebt daar een enorm drukke baan als hoofd economische zaken van de gemeente. Wij kunnen heel goed invoelen dat dat voor jou een hoofdtaak is. Als je dan ook nog een jong gezin met vier kinderen te managen hebt, hebben we er alle begrip voor en tonen we respect en grote dank, nu je afscheid wil nemen van deze Brabantse Staten. Dank voor de heldere bijdragen die je leverde, dank ook voor je inzet voor onze provincie, veel succes in Nijmegen in Gelderland.

Guus Mulders is er niet; dan bewaar ik het voor later.

Petra Paulides is er ook niet; dat bewaar ik dus ook voor later.

Fer Smolders, jij hebt na één periode aangegeven te willen stoppen met het werk dat je hier doet. Sterker nog, ik heb in het Financieel Dagblad gelezen dat je het Statenlid maatschap moeilijk vindt te combineren met de verantwoordelijkheid voor een onderneming. Ik vind het wel signalen die we buitengewoon serieus moeten nemen, omdat ik het voor de kwaliteit van een volksvertegenwoordiging wezenlijk vind dat we alle geledingen van het maatschappelijk beroepenveld hier in dit huis vertegenwoordigd hebben. Ik heb nu al een paar keer gehoord dat het runnen van een onderneming en het zijn van Statenlid lastig is. Met alle begrip voor de individuele afwegingen zie ik daarin wel een signaal. Misschien maken we het af en toe wel erg veel en vol en moeten we ook eens nadenken over de vraag of die combinaties duurzaam te maken zijn. Aan jouw harde werken heeft het in ieder geval niet gelegen want aan jouw inzet is de afgelopen periode buitengewoon indrukwekkend geweest. Je was woordvoerder van het CDA voor de infrastructuur. Jij hebt mede hard getrokken aan de N69. Jij bent daarnaast nog actief op lokaal niveau, in Bergeijk. Je hebt een jong gezin en een bedrijf dat handelt in moderne

kantoorinrichting, dus ook nog – dat weten we allemaal in dit huis – een behoorlijke tik meegekregen van de crisis. Ik kan me alleszins voorstellen dat het nu alle hens aan dek is in het bedrijf. Namens ons allen wil ik onze waardering uitspreken voor het feit dat je naast die drukke baan en die onderneming het algemeen belang van Brabant mede hebt gediend vanuit de positie van volksvertegenwoordiger. Dat heeft indruk gemaakt. Ook jou wil ik danken en namens ons allen veel succes voor de toekomst toewensen.

Ik heb daarstraks begrepen dat Wouter van der Staak er nog niet is. Hij komt later.

Dan kom ik bij Wim Thuis. Wim, ook jij gaat ons na één periode in deze Staten verlaten. Je hebt een belangrijke rol gespeeld. Je was fractievoorzitter van het CDA, je bent vice-voorzitter van Provinciale Staten en in die hoedanigheid was je ook voorzitter van de agendacommissie en ook van de vertrouwenscommissie die de commissaris moest selecteren. Je hebt het fractievoorzitterschap gecombineerd met het woordvoerderschap bij het thema integriteit en je bent intussen ook voorzitter van die werkgroep. Daarnaast heb je buitengewoon veel energie gestoken in het thema Europa. Met dat thema integriteit had je wat, ook met Europa, maar het thema integriteit kan misschien niet genoeg onderstreept worden. Het is een thema waar wegkijken altijd gemakkelijker is dan het recht in de ogen kijken. Het is een thema dat rechtstreeks de integriteit van ons openbaar bestuur bedreigt. Er zijn vele signalen, overal in de samenleving, dat de onderwereld en de bovenwereld zich steeds meer aan het vermengen zijn. Dat raakt rechtstreeks de grondslagen van het soort samenleving dat wij willen zijn en de integriteit die wij moeten toetsen. Het is dus een thema vol dilemma's, vol gevaren, vol afbreukrisico. Toch heb jij als voorzitter van die commissie en ook regelmatig in de agendacommissie gezegd dat we daarop moeten blijven letten dat we daarin energie moeten steken omdat het iets is dat zomaar groot kan worden en de legitimiteit en de geloofwaardigheid en het vertrouwen in het openbaar bestuur kan bedreigen. Ik herinner me dat we onze zorgen hebben gedeeld over de burgemeester van

Helmond die nog steeds met 6, 7 bewakers om zich heen voor zijn leven moet vrezen. Dat zijn zaken die we in Nederland niet willen. Dit is een van de thema's die je met een beslissende urgentie en een integere aandacht voortdurend op onze agenda hebt weten te houden. We hopen dat we dat kunnen vasthouden. Jij gaat nu weg als lid van onze Staten maar ik hoop dat het thema er niet minder om wordt. Je bent een voormalig bestuurder in de gezondheidszorg die misschien af en toe wel zoekend was naar de rol van volksvertegenwoordiger in een democratisch forum waarin ook andere processen een rol moesten krijgen. Je hebt het overtuigend gedaan. Je hebt een klasse en een inzet die onze waardering verdienen. Je bent iemand die altijd bereid was – het was nooit te veel gevraagd – om even mee te denken, om te kijken of er nog commentaar op een stuk kon worden geleverd, om nog even wat extra's te leveren ook al was het 's avonds laat. Je bent een zeer betrokken en warm mens en dat heb je ook hier laten zien. Wim, bedankt voor al jouw inzet.

Piet Verrijt, ook jij neemt na één periode in deze Staten afscheid. Je was woordvoerder financiën. Je hebt namens jouw fractie Essent gedaan en andere bestuurlijke zaken. Daarnaast was je ook nog voorzitter van een commissie en lid van de rekeningcommissie. Bij dat voorzitterschap van die commissie wil ik nog even stilstaan. In die commissie is uiteraard door deze en gene al afscheid genomen en is gezegd hoe belangrijk het werk van de commissievoorzitter is. Een commissievoorzitter, dames en heren, is iemand die voor een deel zijn eigen politieke opdracht relateert in het belang van het functioneren van het geheel. Hij blijft uiteraard volledig lid van onze Staten maar draagt als voorzitter met de vice-voorzitter en het presidium een extra verantwoordelijkheid voor de manier waarop het hier gaat, voor de gang van zaken, voor de agendering van onderwerpen en voor een adequate voorbereiding en behandeling van de besluitvorming. Het is niet altijd evident dat iemand dat werk wil doen want het vraagt toch een ander soort van verbinding met het werk dat wij doen. Er is sprake van iets van onthechtheid, iets van opoffering voor het algemeen belang. Dat moet

kunnen en dat betekent ook klasse in het zijn van volksvertegenwoordiger als je ook de verantwoordelijkheid in algemene zin meeneemt. Dat heb je voortreffelijk gedaan. Je was een sociale voorzitter, je hield rekening met wat werd gezegd en je luisterde ook tussen de regels door, je lette op de sfeer, zorgde ervoor dat de mensen en processen heel bleven en dat het uiteindelijk altijd de zaak was die gediend moest worden. Je streek niemand tegen de haren in op de momenten dat dat niet nodig was. Je was iemand die heel goed de processen in de commissie in de gaten hield, met af en toe wat droge humor. Je was vooral ook heel kundig. Je kende je dossiers en was heel goed voorbereid. Je maakte indruk als voorzitter met opmerkingen die je erover maakte. Je had uiteraard oog voor het debat maar tegelijkertijd hield je de inhoud van het onderwerp nooit ver van je. Als lid van de rekeningcommissie heb je belangrijke bijdragen geleverd aan het kritisch volgen door de Staten van de personeelsopbouw van onze ambtelijke organisatie. Ook dat deed je niet vanuit een gemakkelijke kritische houding maar vanuit een oprecht betrokken houding inziend dat er belangrijke veranderingen moesten worden gerealiseerd. We zullen je gaan missen als commissievoorzitter en collega in deze Staten. Namens iedereen wil ik je zeer veel dank zeggen voor alles wat jij hebt gedaan.

Ik kom bij Ingeborg Verschuuren. Ook jij hebt na een periode Statenlid geweest te zijn, besloten niet langer deel van de Staten te willen uitmaken. Je bent een belangrijker woordvoerder geweest op het gebied van de ruimtelijke ordening. Daarnaast heb je dat ook in je werkzame leven dicht bij je, want je bent hoofd van de afdelingen projecten en openbaar beheer van de gemeente Gemert-Bakel; een baan die je gedurende deze Statenperiode hebt mogen accepteren en intussen ben je ook nog verhuisd naar Gemert. Ook ben je echtgenote en moeder van een jong gezin. Een zeer druk baasje, een bezige bij werd en wordt wel van jou gezegd. Je had ook niet de minste dossiers. Aan de veranderingen die nodig waren omdat de wet op de ruimtelijke ordening was aangepast en een nieuwe verordening ruimte moest worden gemaakt, met alle discussies die daarbij horen en

alle voorbereidingen die nodig waren, heb je voortreffelijk meegewerkt. Ik denk dat het iedereen is opgevallen dat juist het feit dat jij daarbij een grote kennis had van het lokale niveau buitengewoon belangrijk is geweest voor de inbreng die je daarin hebt geleverd. Ik hoop dat we je nog vaak zullen horen. Misschien is het een idee om je oom op te volgen die tenslotte de weerman van Omroep Brabant was en die je ooit als gast meebracht. Dat tekent ook je worteling in de Brabantse samenleving. Ik wens je in je verdere carrière veel succes en ik dank je namens ons allen voor het vele werk dat je hier hebt gedaan.

Ik kom bij Birgit Verstappen, nu als lijstduwer verkiesbaar voor de Partij voor de Dieren, maar de afgelopen periode fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in deze Staten. Birgit, ik herinner mij nog heel goed het gesprek dat wij hadden toen ik tijden geleden de informateursrol mocht vervullen. We hebben het meer over je proefschrift gehad dan over de deelname van de Partij voor de Dieren aan het college. Dat lag niet direct voor de hand maar was bepaald niet uitgesloten, want in zo'n eerste ronde maakt iedereen evenveel kans. Maar serieus, mij viel op jouw betrokken en gepassioneerde inzet met thema's die de lange termijn van onze samenleving rechtstreeks raken. Als ik me goed herinner heb jij een proefschrift geschreven over compassie. Die compassie toonde jij ook met de mensen die misschien niet altijd volgen wat jij hun wilde vertellen. Jij hebt altijd buitengewoon gedreven je verhaal verteld, maar het was voor jou wel wennen. In alle eerlijkheid, ik meen gezien te hebben dat het wennen aan de politiek-bestuurlijke mores en het opereren in een politieke arena met het idee daarin verandering teweeg te brengen, jou niet licht is gevallen, misschien zelfs wel een beetje is tegengevallen. Toch moet ik je namens ons allemaal complimenteren met de manier waarin jij erin slaagde jouw visie op de dingen hier in te brengen. Je hebt zelfs toen je mopperde dat er nooit een motie van je werd aangenomen, een buitengewoon succesvolle motie ingediend die unaniem is aangenomen, namelijk de motie over biodiversiteit. In ieder geval heet je sindsdien in het college in ieder geval de vrouw van drie miljoen. Je

hebt achter de schermen een buitengewoon belangrijke rol gespeeld in het ontwikkelen van het denken over de grote vraagstukken, waaronder dat van de intensieve veehouderij. Je bent buitengewoon bevlogen. Je bent theologe. Wij hebben hier scherpe en felle debatten over rentmeesterschap gehad. Je was af en toe ook niet weg te slaan bij de interruptiemicrofoon. Ik heb dat altijd gezien als gedrevenheid met de materie die jij hier in dit democratisch forum wilde inbrengen. Ik heb wel begrepen dat er nu in het ambtelijk apparaat wat formatieruimte vrijkomt, omdat er in de toekomst een aantal vragen minder wordt verwacht. Maar Birgit, het is het recht van een lid van onze Staten om vragen te stellen en je hebt dat met diezelfde passie, betrokkenheid en bevlogenheid gedaan als die je bij de andere onderwerpen toonde. Ik heb begrepen dat je nu kandidaat voor de Eerste Kamer bent. Ik wens je in ieder geval buitengewoon veel succes met jouw verdere plannen en ik dank je voor al je werk en je inzet als lid van de Brabantse Staten.

Nu kom ik bij iemand van wie we helemaal niet hadden verwacht dat zijn Statenlidmaatschap nu zou eindigen: Hermen Vreugdenhil. Het was op de verkiezingsavond 's avonds nog niet helemaal duidelijk maar op een gegeven ogenblik wel, dat het niet gelukt was voor jouw partij opnieuw een zetel in de Staten te krijgen. Klein maar dapper is een typering die soms bij jou voor de hand ligt. Toen ik van de week de krant opensloeg dacht ik: of hij nu in de Staten zit of niet, hij gaat gewoon door. Ik denk dat dit jou kenmerkt. Je hebt een gedrevenheid en een betrokkenheid die voortkomen uit een diepe overtuiging en die daarin ferm geworteld zijn. Het laat jou ook geen andere keuze dan door te gaan. Jij bent in de politiek actief vanuit een hele diepe overtuiging die je ook niet de mogelijkheid geeft de onderwerpen die je belangrijk vindt los te laten. Je hebt belangrijk werk gedaan als de woordvoerder van een eenmansfractie. Ik wil hier nog eens gezegd hebben dat ik dit niet onderschat en dat wij ook in de in de komende periode ervoor moeten zorgen dat ook kleinere fracties hun werk hier naar behoren kunnen doen. Onze griffie is buitengewoon dienstverlenend. Wij proberen natuurlijk

een en ander zo te organiseren dat het overzichtelijk en te behappen blijft. Jij bent iemand die ons terecht scherp heeft gehouden om ervoor te zorgen dat het allemaal hanteerbaar blijft. Je zei: Neem termijnen in acht en dat deed je niet omdat je iemand bent van de procedures en de regels, maar juist omdat je iemand bent van de inhoud. Jij viel altijd op door heldere en goed doordachte bijdragen in het debat. Het was door niemand voorspeld dat jij nu afscheid zou moeten nemen. Het doet ons ook pijn afscheid van jou te moeten nemen, maar het hoort nu eenmaal bij de regels van de democratie. Ik vond in ieder geval troost in jouw tweet: als jullie denken dat hier een geknakte lijsttrekker op de bank zit, dan heb je het mis; ik ben wel een beetje teleurgesteld. Dat gevoel delen werkt, Hermen. Dank en tot ziens.

Spencer Zeegers, verkiesbaar op plaats 23. Maar nu is het toch een moment van afscheid van de Staten. Jij was vice-fractievoorzitter van de SP en woordvoerder ruimtelijke ordening. Ook voor jou geldt dat je gepassioneerd en duidelijk zichtbaar in ons midden was, niet alleen wanneer je sprak vanaf het spreekgestoelte maar ook wanneer je bij de interruptiemicrofoon je werk deed. Mij viel op dat je een uitstekend debater bent, je kansen afwachend en spitsvondig en treffend interveniërend op het moment dat het in het debat belangrijk was. Je was ook iemand die onze in het oog springende neiging om nogal gemakkelijk de Engelse taal te gebruiken, scherp aan de kaak stelde. In dat verband was het overigens wel merkwaardig dat jij in ons gezelschap de uitvinder bent van het woord IDOP (Integraal dorpsontwikkelingsplan). Je bent in het dagelijks leven werkzaam in de geestelijke gezondheidszorg, verbonden met Uden – dat kan ik zelfs waarderen – en al 30 jaar lid van de gemeenteraad, commissievoorzitter algemene zaken, zeg maar de commissie BM, van de gemeente Uden. Wij kunnen dat uitleggen als iemand die met zeer veel ervaring en een grote betrokkenheid de publieke zaak wil dienen. Je bent in Uden ook wethouder geweest. Jouw sporen in het openbaar bestuur zijn duidelijk zichtbaar. "Het is niet onopgemerkt gebleven", om met Reve te spreken. Je bent gezegend met 325.000 verwijzingen in Google.

Dat zegt wat. Dat kan niet iedereen hier in huis zeggen. Ik denk dat het ook een soort van spiegel is van jouw betrokkenheid en breedte van inzet in de afgelopen jaren. Het viel mij ook op dat je toen wij het in een pauze van een Statenvergadering hadden over wat je werkelijk dreef, zei dat je met je kleinzoon elke week door Brabant fietst en dat een van de hoogtepunten van de week vond. Natuurlijk vond je ook de debatten belangrijk, want je hebt hier met een betrokkenheid gewerkt die niet onopgemerkt is gebleven. Je was zeer betrokken en geëngageerd. Die knipoog naar de dagelijkse praktijk van het fietsen met je kleinzoon door Brabant waarvan je zo houdt en door het landschap waaraan je zo gehecht bent, heeft mij altijd ontroerd. Je was iemand die voortdurend die kleine dingen in verband bleef brengen met de grote dingen die we hier bespraken. Dat tekent een klasse volksvertegenwoordiger. Dat was jij hier. Spencer, dank je wel voor al jouw inzet.

Dames en heren. Daarmee ben ik gekomen aan het einde van de eerste ronde. Het lijkt me goed nu even te onderbreken en de tussentijdse intreders en degenen die één periode hier in ons midden hebben gediend, met een groot applaus te danken en te vragen naar voren te komen voor het in ontvangst nemen van de bloemen en de Roemer.

(Applaus).

De *voorzitter*: Dames en heren. Wij gaan nu verder met afscheid nemen van degenen die in onze Staten maar liefst twee termijnen als volksvertegenwoordiger hebben gediend.

Ik begin met John Arkes.

Beste John, weliswaar verkiesbaar op plaats 16, maar niet gekozen en nu afscheid nemend van onze Staten. Jij was fractievoorzitter voor de PvdA, in de vorige bestuursperiode lid van de commissie ZWC (Zorg, Welzijn en Cultuur) en van de Onderzoekscommissie Aanbesteding Openbaar Vervoer. Ik heb jou leren kennen toen ik als informateur hier in de provincie werkzaam mocht zijn. Ik herinner mij maar al te goed die momenten van besprekingen en onderhandelingen, waarin jij opviel door een grote kennis van

zaken met name op het gebied van waterschappen en alles wat daarmee samenhangt. Dat komt misschien ook omdat je niet alleen lid van de Staten bent geweest, maar omdat je ook lid bent geweest van het algemeen en van het dagelijks bestuur van twee waterschappen.

Water is natuurlijk belangrijk voor iemand die in de provincie Noord-Holland werkt, maar bij jou viel vooral op hoe je van schijnbaar technische en bestuurlijke dossiers de politieke elementen goed naar voren wist te halen. Je liet zien waarom je namens de Partij van de Arbeid volksvertegenwoordiger was en welk type vragen en kwesties jij in die dossiers aan de orde wilde stellen. Later heb je dat ook gedaan als leider van de fractie.

Je bent een fervent fietser, je rijdt graag motor en je bent ook maatschappelijk actief als voorzitter van het Noord-Zuid Bevrijdingsfestival Brabant. Jij hebt, zo heb ik gisteravond op internet gezien, niet de neiging om je weblog heel erg bij te houden. De laatste bijdrage was van 7 november 2010. Dat was eigenlijk het enige dat mij wat teleurstelde.

John, wij hebben buitengewoon plezierig samengewerkt in het presidium. Jij was betrokken en voelde je medeverantwoordelijk voor de algemene zaken van zaken en het functioneren van de Staten in den brede. Dat hoort ook zo voor een lid van het presidium. Ik wil je namens alle collegae danken voor de tijd en de energie die jij hebt gestoken in het lidmaatschap van de Staten van Brabant. Wij realiseren ons maar al te goed dat een duurzame combinatie met een belangrijke verantwoordelijkheid in het apparaat van de provincie Noord-Holland zich moeilijk laat combineren. Wij hopen wel dat je in Rosmalen – in Brabant dus! – betrokken blijft bij bijvoorbeeld dat bevrijdingsfestival. In dat verband zie ik uit naar onze voortgezette samenwerking.

John, nogmaals dank voor al jouw inzet hier in de onze Staten.

De volgende die na twee perioden afscheid neemt van onze Staten en wij dus van haar, is Mia van Boxtel.

Mia, jij was woordvoerder jeugdzorg van de SP. Je bent herkiesbaar op plaats 14, maar gezien de uitslag van de verkiezingen rest ons niet anders dan afscheid te nemen. Ik zei al dat je

woordvoerder jeugdzorg was en niet zo maar een! Mij is in ieder geval opgevallen dat bij zo'n complex en ingewikkeld dossier als jeugdzorg, waar al gauw vragen aan de orde zijn van organisatie, geld, structuren, governance en noem maar op, jij bij al die complexiteit voortdurend rechtstreeks door de dossiers heen keek naar de jongeren en mensen waarvoor wij het eindelijk doen. Ik denk overigens dat dit een Brabantse lijn is, maar jij bent bij uitstek een woordvoerder van die lijn, geworteld als je bent in St. Oedenrode. Een Brabantse vrouw die weet dat het belang van zorg voor jonge mensen en jonge kinderen moeilijk overschat kan worden, dat het belangrijk is voor onze toekomst. Jouw gedrevenheid om de problematische gevallen die in de jeugdzorg aan de orde zijn met de integriteit en zorg te omringen die deze kinderen verdienen en misschien meer dan anderen nodig hebben, tekent jouw bijdrage. Het is ons in ieder geval opgevallen dat je gepassioneerd, deskundig en met een grote inzet dat belang hier hebt gediend, als volledig lid van de fractie van de SP en van onze Staten dat belangrijke dossier met jouw warmte behartigend. Daarvoor, Mia, dank!

Eric Dörr is verkiesbaar op plaats 20, maar vandaag nemen wij afscheid Eric: de verkiezingsuitslag is zoals die is. Jij was woordvoerder bestuurlijke zaken voor het CDA, lid van de commissie lid BM en van de commissie BE (Beleidsvaluatie). In de vorige bestuursperiode voorzitter geweest van de toenmalige commissie Moerdijkse Hoek. Jij was ook nog lid van de algemene vergadering van het IPO. Ik moet eerlijk zeggen dat mij nooit helemaal duidelijk geworden is wat de algemene vergadering van het IPO precies vermag, maar wat je daar hebt meegemaakt is mij te meer bijgebleven. Want de scherpste, de emoties en soms de verontwaardiging die je mee naar huis bracht als je daar geweest was, voelde goed. Dat was betrokkenheid. Jij had ook zorg of de dingen die daar gebeurden eigenlijk wel moesten gebeuren. Jij had zonder het te verengen tot een Brabants belang, echt zorg voor de kwaliteit van de besluitvorming. Dat is iets wat überhaupt bij jou opvalt. Jij bent iemand die echt gelooft in het belang van een zorgvuldig werkend

openbaar bestuur. Jij bent daar zelf een voorbeeld van. Ook in je tijd als raadslid in Waalwijk stond je voor een openbaar bestuur dat betrokken is en dat kwaliteit heeft. Dat sluit overigens bij jou een zekere onderkoelde humor niet uit. Je kon belangrijke dingen buitengewoon scherp onder onze aandacht brengen met een bedde glimlach op je gezicht.

Jij hebt hier al eerder afscheid genomen, maar bent in 2009 weer teruggekeerd als opvolger van Renze Bergsma. Jij hebt het de laatste periode niet gemakkelijk gehad. Je hebt soms met je gezondheid geworsteld. Mij is verteld – en ik weet niet precies waarom – dat Sonja Bakker niet je grote vriendin is, maar dat heb ik eigenlijk nooit als een groot probleem ervaren, zoals je zult kunnen begrijpen!

Eric, dank voor je enorme betrokkenheid en voor je jarenlange inzet hier in onze Staten.

Dan kom ik bij Wim van der Doelen. Hij is weliswaar verkiesbaar op plaats 13, maar de uitslag is zoals die is. Wij nemen vandaag afscheid, Wim, van jou als lid van onze Staten. Jij was een belangrijk woordvoerder binnen het CDA op het terrein van water. Je komt zelf uit de agrarische sector, jij weet hoe de dingen daar lopen, je bent zeer actief geweest in het bestuur van het waterschap en binnen de kringen van de ZLTO (Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie). Je was, zoals de Fransen zeggen, bien nourri dans le s rail; jij wist wat er aan de hand was en wat er gebeurde. Het was niet alleen vanuit een belangenoptiek maar ook vanuit een deskundigheidsoptiek dat jij zeer veel bijdragen hebt geleverd hier in ons provinciaal bestuur. Jij was voorzitter van de fractiecommissie RM (Ruimte en Milieu) binnen het CDA. Ik heb van Onno Hoes wel eens gehoord dat hij het vaak lastig had met jou. Jij kon je weren in zo'n commissie. Dat is zeker rondom het "O-woord" (van onteigening) iets dat zorgvuldig moet gebeuren. De overheid is een heel bijzondere institutie die inderdaad kan onteigenen. Dat er dan aandacht wordt gevraagd voor een zorgvuldige belangenafweging en voor integriteit van de besluitvorming is uiteraard vanzelfsprekend voor jou en dat zou het voor ons allemaal moeten zijn. Dan hoort een volksver-

tegenwoordiger af en toe lastig te zijn en vragen te blijven stellen. Dat is waarvoor u bent ingehuurd. Dat verwachten de burgers terecht van u. Ik durf bijna Montesquieu niet te citeren, Rob, maar hij heeft het belang van checks and balances toen al op een eigentijdse manier onder onze ogen gebracht. Een volksvertegenwoordiger was iemand die niet in een sfeer van wantrouwen maar wel vanuit een diepe overtuiging van kritische bejegening zijn werk doet en jij was er zo een, Wim.

Tegelijkertijd stond je midden in de samenleving van oudervereniging, schoolbestuur, prins carnaval tot adjudant van de prins. Gemeenschapszin en humor zijn woorden die helemaal bij jou passen. Wij hebben jou zo leren kennen en hebben dat hier in de Staten ook zeer gewaardeerd. Daarom is het jammer maar onvermijdelijk dat wij vandaag afscheid nemen van jou als volksvertegenwoordiger. Wij wensen je buitengewoon veel succes met alle andere activiteiten. Namens iedereen dank ik ook jou voor de enorme bijdrage die jij hier hebt geleverd.

Hylke Hoogeveen is de volgende die ik wil noemen in de rij van degenen die na twee perioden afscheid nemen. Hylke jij bent een trotse Fries die in Brabant werkte. Jij was de woordvoerder welzijn van de VVD. Jij hebt een achtergrond als geoloog is mij verteld. En dat is interessant, want geologen zijn mensen die altijd graven naar diepere lagen in redeneringen. Dat was bij jou absoluut zichtbaar. Ik weet dat je bij het IPO vooral bekend bent om je voortreffelijke vioolspel; hier hebben wij vooral van je stem genoten. Die heeft een heel bijzonder zwaar timbre. Wij zullen dat missen, want dat gaf jouw bijdragen een klankkleur die, nog los van wat je te melden had, het zo aangenaam maakte om naar te luisteren.

Je was kritisch. Ik herinner mij dat je ook in het laatste debat over cultuur heel scherp was. Dat tekent de goede volksvertegenwoordiger. Niets werd voor zoete koek en al helemaal niet voor Zoete Lieve Gerrijtje aangenomen. Jij was scherp maar wel betrokken, of het inderdaad nu ging om Omroep Brabant of om de samenstelling van de Stichtingsraad, je beet je vast in de dingen die jij echt gerealiseerd wilde zien vanuit een diepe

overtuiging dat het goed geregeld moest worden. Je bent iemand die gelooft in waarvoor je de politiek in bent gegaan. Jij bent een diep overtuigd liberaal en je hebt opvattingen over hoe het met de samenleving gaat. Je slaagt er als geen ander in om die opvattingen te verbinden met de dossiers die hier voorliggen. Ik denk dat wij daar trots op kunnen zijn.

Jij hebt veel gedaan in de provincie. Jij gaat nu stoppen als woordvoerder. Wij betreuren dat, maar wij koesteren ons in de gedachte dat jij hier in huis jarenlang hard gewerkt heb en als Fries toch je hart voor Brabant hebt laten spreken. Dank voor alle inzet die je geleverd hebt.

Ik kom dan bij Aloysia Jetten.

Aloysia, jij gaat ook na twee perioden in deze Staten ons verlaten. Vanochtend stond er een interview met je in de krant. Je zei net tegen me: "Maar die foto was van acht jaar geleden." Ondanks het feit, Aloysia, dat jij het de afgelopen jaren niet getroffen hebt met je gezondheid omdat je dingen zijn overkomen waardoor je gedwongen werd het wat rustiger aan te gaan doen, zei ik: "Dat had ik niet gezien."

Jij bent een bevlogen politica met een groot hart of een klein hartje, het is maar net hoe je dat zou willen uitdrukken, maar in ieder geval met een buitengewoon gevoelig hart. Je wist hier met je bijdragen regelmatig de snaar bij ons allemaal te raken. Je was iemand die niet op het gevoel speelde maar wel wist dat het zelfs bij heel grote dossiers nooit alleen om de techniek gaat. Het gaat ook bij dit soort dossiers om wat mensen voelen en wat zij met zo'n dossier hebben vanuit een diepe betrokkenheid bij Brabant.

Van Q-koorts tot volkslied en het opkomen voor de sociaal zwakkeren, de Brabantse Partij die jij in deze periode een tijd hebt mogen dienen, was voor jou echt verbonden met het dienen van Brabant waarvan je houdt en waar je trots op bent. Dat geldt uiteraard voor ons allemaal, maar jij stak af en toe expliciet niet onder stoelen of banken waarom jij die Brabantse Partij wilde dienen in deze Staten. En je was iemand die veel contact met de collegae onderhield, zelfs toen het een tijd wat minder makkelijk was. Mede dankzij jouw Jan was je zoveel mogelijk hier aanwezig en heb je je

betrokkenheid getoond. Het tekende jou ook dat je op bijzondere momenten in onze Staten, zelfs als je er niet kon zijn, via mij of via een lid van de griffie iets liet weten. Dan was je waarschijnlijk aan het kijken via internet. Je was zeer betrokken bij en geëngageerd met hoe het hier in de Staten ging. Dat gold ook in de vorige periode toen je in de commissie Moerdijkse Hoek belangrijk werk mee hebt verricht.

Aloysia, ook van jou nemen wij afscheid als een Statenlid dat zijn sporen verdiend heeft. Dank voor al het werk dat jij hier hebt gedaan.

Ik kom dan bij Marijke Kamphorst verkiesbaar op plaats 10, maar ik herhaal dat de uitslag is zoals die is en wij moeten vandaag afscheid nemen van jou als lid van onze Staten. Jouw initiatiefvoorstel "Kunst met een kleine k en een grote J" zal ons blijven als een van de belangrijke bijdragen die je hebt geleverd ten tijde van je woordvoerschapschap op de portefeuille cultuur dat jij hier namens de SP vervulde.

Je bent niet alleen hier in de Staten actief geweest, ook in de Eindhovense gemeenteraad heb jij je sporen verdiend. Ook daar had je een warm hart voor de sector en de portefeuille cultuur. Je kon bijna als geen ander vertellen waarom dat zo verschrikkelijk belangrijk en wezenlijk is. Wij hebben dat gisteren met carnaval misschien ook wel weer gezien. Jij vertelde ook altijd graag over de carnavalsvergadering van de Eindhovense raad. Dus je zult het mij niet euvel duiden even bij dat thema stil te staan. Als je al die wagenbouwers en al die groepjes voorbij zag komen, is de vergelijking met de ecologische hoofdstructuur waar wij het wel eens over hebben met de sociale hoofdstructuur in Brabant snel gemaakt. Jij wist ook door het initiatiefvoorstel als geen ander vragen van sociale ordening met cultuur te verbinden. Dat was inspirerend, dat was betrokken en dat had, Marijke, telkens een hoge kwaliteit.

Dank voor jouw bijdrage hier in het Provinciehuis als lid van onze Staten.

Johan Martens, dan kom ik bij jou, fractievoorzitter van GroenLinks, verkiesbaar op een bijna in beeld zijnde plek vier, maar de verkiezingsuitslag is zoals die is en wij moeten vandaag ook van jou afscheid nemen als lid van

onze Staten. Jij bent een oude bekende in dit huis. Eerder diende je het CDA als lid van de Staten en de laatste perioden heb je dat voor GroenLinks gedaan. Constant bij jou was, denk ik, een diepe zorg voor natuur en milieu. Jouw eigen Hemelrijksche Hoeve waar ik eens ooit op bezoek mocht zijn toen ik kennis ging maken met de fractievoorzitters toen ik net benoemd was, vergeet ik nooit meer. Wij hebben lang aan de koffie gezeten op het bankje in de tuin onder de perenbomen en gepraat over de vraag waarom jij dit werk deed, wat jou dreef en wat je belangrijk vond in onze Staten. Jouw inbreng was altijd kort maar krachtig. Je had zelden de neiging om veel meer dan strikt noodzakelijk te zeggen, maar wat je te berde bracht was to the point, deed ter zake en was inspirerend.

Johan, wij zullen je missen in deze Staten en namens ons allemaal wil ik jou ook danken voor je enorme inzet de afgelopen jaren. Ik denk dan ook aan je voortdurend constructieve en betrokken inbreng in het presidium. Ook dat is niet onopgemerkt gebleven.

José Moonen is verkiesbaar op plaats 16, maar de uitslag is zoals die is. Wij nemen vandaag afscheid van de fractiefractiesecretaris van het CDA en woordvoerder welzijn van het CDA. Je treedt niet meer dan strikt noodzakelijk op de voorgrond. Je bent echt een stille kracht achter de schermen. In een volksvertegenwoordiging, dames en heren, is dat net zo belangrijk als degenen die wat meer zichtbaar zijn in het debat. Wij mogen dezer dagen wel eens tegen elkaar zeggen dat het organiseren van het politieke werk, het organiseren van de verbanden en het organiseren van alles wat er in voorbereidende zin moet gebeuren, misschien te weinig opgemerkt wordt. Ik wil het hier zeggen, José. Jij hebt als stille kracht achter de schermen enorm veel waterdragerswerk verricht, maar tegelijkertijd was je op het gebied van welzijn heel duidelijk. Jij had een groot gevoel voor de materie en kennis van zaken op die dossiers. Je hebt daar met veel kennis en enthousiasme je bijdrage geleverd. Die bijdrage was van een constante kwaliteit met een pleitbezorgend karakter voor de grote vragen die met name in de jeugdzorg de komende periode aan de orde zijn.

Het heeft jou niet onberoerd gelaten dat er kritiek was op het functioneren daarvan, maar je hebt die voortdurende omgezet in een constructieve bijdrage om vanuit de verantwoordelijkheid die de volksvertegenwoordiging daar te nemen heeft samen met de gedeputeerde warm vooruit te denken en te zorgen dat er geen ongelukken gebeuren. Jeugdzorg was voor jou niet alleen maar een dossier, het was in zekere zin een roeping en dat is niet onopgemerkt gebleven. Dank, José, voor jouw bijdrage hier in onze Staten.

Nico Schouten, verkiesbaar op plaats 16, woordvoerder economie voor de SP, voorzitter van de commissie RM, lid van de commissie EMG en ook nog lid van de Rekeningcommissie. Nico, wij vroegen ons af en toe af hoe jij het allemaal voor elkaar kreeg; wat een inzet en wat een werk heb jij hier verstouwd. Misschien ook een stille kracht, want ook jij zei niet veel meer dan strikt noodzakelijk was, maar wat je zei was to the point. Bij jou voelde ik altijd een enorme drive voor onderzoek, nog eens even kijken hoe het precies zit. Jij bent eigenlijk iemand die een wetenschappelijke habitus in het politieke leven bracht. Dat beviel mij zeer. Jij was ook nog een van die mensen die wat extra's deden door een commissievoorzitterschap op zich te nemen. Dat is geen sinecure. Dat is voorbereiden van de besluitvorming, dat is bewaken van de agenda's en dus van ieders inbreng in wat hier gedaan moet worden. Jij had een strakke vergaderhand, maar wij weten allemaal dat de commissie RM de afgelopen periode een van de meest zwaar beladen commissies was. Soms laat zich dat vooraf niet uittekenen, maar toch bleef jij rustig. Je bent daar zelden echt van onder de indruk geraakt. Je deed gewoon het werk dat moest gebeuren. Dat komt ook omdat je een schaker bent. Je denkt ver vooruit, niet te veel poespas en doet de beslissende zet op het goede moment. Je hanteert daarbij – dat mag ik nog wel eens zeggen – een hoge norm van integriteit. Dat zag ik ook in jouw betrokkenheid bij de Rekeningcommissie. Voor sommige mensen leken het details, maar jouw scherpe valkenoog viel erop en je ging door met vragen stellen totdat je de onderste steen boven had; niet omdat je zo van procedures en regels hield, maar omdat je een

diepe betrokkenheid hebt bij het onderwerp en bij de roeping van volksvertegenwoordiger.

Nico, mag ik jou namens ons allemaal danken voor jouw inzet en jouw betrokkenheid.

Ik kom dan bij Johan Stalknecht, twee periodes dienend in de Staten voor de Partij van de Arbeid en woordvoerder voor economie en grotestedenbeleid. In deze bestuursperiode, Johan, verhuisde je van RM naar EMG toen Paul Boel afscheid nam als lid van onze Staten. Je combineert het vele werk dat je hier doet met een functie als directeur mobiliteit en economie in ons buurprovincie Zeeland. Knap, hoe je een drukke agenda daar combineert met een inzet hier. Belangrijk, omdat ook jij beknopt, deskundig en helder jouw inbreng leverde in de commissies en af en toe hier in de Staten als woordvoerder op de domeinen economie en grotestedenbeleid. Het waren nogal onderwerpen en het zullen ook in de komende periode forse onderwerpen blijven. Jij hebt je na een interne strijd om het fractievoorzitterschap uiteindelijk toch teruggetrokken voor een nieuwe periode. Dat heeft ook te maken met de je drukke agenda in Zeeland.

Wij hebben er met waardering kennis van genomen dat de ambitie om te blijven er was. Het is anders gelopen. Dat maakt onze dank vandaag niet minder groot nu wij afscheid nemen van jou als lid van onze Staten. Dank voor al het werk. Succes met je verdere loopbaan in Zeeland, een provincie waarmee wij een bijzondere verbondenheid hebben. Wij komen elkaar dus nog wel eens tegen!

Ik kom dan bij Harm Wolters. Harm is verkiesbaar op plaats 31. Ik heb van jou begrepen dat de regel schijnt te zijn: maximaal drie keer en dan moet je weg. Over dat soort regels moeten wij het nog maar eens hebben. Ik weet niet of dat voor een volksvertegenwoordiging altijd het meest verstandig is om te doen. Ik zeg er eerlijk bij dat beweging en dynamiek ook belangrijk zijn. De ervaring, de rust en de wijsheid die jij meebracht op grond van een lange carrière in het openbaar bestuur als raadslid en wethouder zullen wij node missen. Niet alleen jouw betrokkenheid was groot, maar ook je deskundigheid en je intuïtie voor wat en wel en niet belangrijk was in een dossier. Jij was

een warme en zeer belangstellende man en collega. Je had niet de neiging om snel op de voorgrond te treden, maar tegelijkertijd was je er wel als het nodig was. Een grote drive, een enorme inzet en jouw strijd om aandacht voor de minder valide mensen – ook op grond van jouw persoonlijke omstandigheden – is belangrijk gebleven. Ik zeg eerlijk dat ik wel eens heb gedacht dat wij dit in Nederland goed geregeld hadden, maar als ik in de Verenigde Staten ben, valt mij altijd op dat dit helemaal niet zo is en dat wij in Nederland nog heel veel kunnen leren van de inzet die de Amerikaanse overheid en de Amerikanen plegen om de bereikbaarheid te vergroten en aldus de mogelijkheid om mee te doen vergroten voor mensen die dat om de een of andere reden niet kunnen.

Niet alleen omdat je zelf aan een rolstoel gekluisterd bent, had je dat dossier hoog in je vaandel, maar dat had alles met jouw persoonlijkheid te maken, met jouw warme en betrokken opstelling hier in de Staten. Dank voor al die jaren dat jij met de extra moeite die jij daarvoor moest leveren, hier aanwezig was en je bijdrage geleverd hebt. Daarvoor past een groot compliment.

Dames en heren. Daarmee kom ik aan het einde van de tweede groep mensen van wie wij afscheid nemen. Er komt zo dadelijk een iets kleinere groep dan de voorgaande groepen: de mensen die drie termijnen hebben gediend. Ik zal daar zo dadelijk bij stilstaan. Nu wil ik graag de Roemer en bloemen geven aan de mensen die ik in het afgelopen blokje genoemd heb. Mag ik jullie naar voren vragen?

(Applaus).

De *voorzitter*: Een van de aanwezige kinderen vroeg mij zojuist hoeveel van die verhalen er nog komen. De Brabantse kiezer heeft niet anders bepaald; we gaan nog even door en nu met een heel bijzondere groep want we nemen nu afscheid van de leden van onze Staten die maar liefst drie termijnen lid van de Staten zijn geweest.

Ik begin met Ingrid van Breda. Ingrid, jij was vanuit de Partij van de Arbeid woordvoerder

cultuur en zorg en ook voormalig fractievoorzitter. Wij hebben veel met elkaar gesproken over de culturele hoofdstad. Het was jouw zoon die vroeg hoeveel van die verhalen nog komen. Ik ben nu bij jouw mama en dan komen er nog een paar en nu moet je even goed luisteren want ik zeg wat over jouw mama. Ingrid, we hebben dus veel over cultuur gesproken. Het was niet een onderwerp dat je zomaar toegeschoven had gekregen maar het was een onderwerp waar je wat mee had. Soms had ik wel eens de indruk dat het bij dat onderwerp was dat je echt loskwam in het debat. Daar had je wat mee. Je zag de passie bij dat onderwerp opvlammen. Je hebt ook echt een bijdrage geleverd door ons te attenderen op dingen die niet verloren mogen gaan terwijl dat soms wel de bedoeling was. Er was een blad Brabant cultureel. Je bent er voor in de bres gesprongen en wel met een helder idee. Je zag er iets in dat je wezenlijk vond voor die sector, niet misschien vasthoudend aan de vorm maar wel aan de functie die dat blad had. Naast stevige debatten met de gedeputeerden kon jij ook, en dat is buitengewoon te loven in je, tevreden zijn als resultaten waren geboekt. Het is natuurlijk niet de habitus van een volksvertegenwoordiger om complimenten uit te delen, maar dat mag af en toe best eens. Jij was af en toe – ere wie ere toekomt – er af en toe ruiterlijk in op momenten dat je er reden voor zag. Je had dus een zakelijke en ook zeer betrokken toon bij het zijn van volksvertegenwoordiger gevonden. We zullen je missen want je was een van de mensen die met veel gezag de historische lijnen van de beleidsontwikkeling beheerste. Als je drie termijnen deel uitmaakt van dit gezelschap vallen ook herhalingen en bewegingen in de continuïteit op en dat is bij alle bewegingen en veranderingen die een democratie sieren, een zelfstandig belang voor de kwaliteit van het bestuur. Ingrid, dank voor die spraakmakende rol bij het monumentenbeleid, bij het vormgevingsbeleid. Je hebt tal van initiatieven genomen en dingen op de agenda gezet. Na drie perioden ga je nu wat anders doen, maar je bent niet onopgemerkt gebleven. Dank voor de enorme inzet hier in de Brabantse Staten, maar liefst drie perioden lang.

Gerard Coonen, ook voor jou geldt dat je hier drie perioden lang aanwezig was als lid van onze Staten. Was Ingrid gedreven door passie en betrokkenheid bij onderwerpen, jij was op heel veel terreinen inzetbaar en voor je inzet gezien. Je was voorzitter van de stuurgroep kerntaken die in de afgelopen periode een heel belangrijke commissie was om ons te helpen de legitimiteit en de toekomst van het provinciaal bestuur helder onder ogen te brengen. Je was voorzitter van de rekeningcommissie, voorzitter van de programma-raad, Brabantse versie van de zuidelijke rekenkamer. Je toonde veel inzet bij de evaluatie van de gang van zaken daar. Ik noem de afstemming met Limburg. Al die uren die daarvoor nodig waren leverde jij zonder enig probleem. Je had iets van een éminence grise, een soort van steunpilaar in de fractie maar ook voor de Staten als geheel, iemand die het geheugen op orde hield en menig Statenlid heeft geïnspireerd met wat soms wel werd genoemd de colleges van Coonen. Mij is wel eens verteld dat die bijdragen soms te ingewikkeld waren om te volgen maar ik kan wel zeggen dat ik ze inspirerend vond. Je was hier ook een van de weinigen die zonder al te veel papier sprak en de kern van dossiers feilloos wist te raken. Soms werd je ook wel eens wat opgewonden, je liep dan wat rood aan als het echt te gortig werd. Er was iemand die met emotie en passie en tegelijkertijd met deskundigheid en loyaliteit het werk deed. Daarbij kon je bogen op een heel lange bestuurlijke ervaring, onder meer in de raad van 's-Hertogenbosch. In de rekeningcommissie kon je je hart ophalen om zonder de details uit het oog te verliezen over de hoofdzaken in gesprek te raken. Dat is een vermogen dat menig volksvertegenwoordiger moet koesteren. Details zijn niet verkeerd maar zijn er om over het hoofdverhaal aan de praat te raken, om hoofdzaken ter discussie te stellen. Dat heb je voortreffelijk gedaan. Soms was het filerend en scherp. Als een voorstel niet goed was of er zelfs compleet naast zat, stak jij je mening niet onder stoelen of banken. Het was allemaal een teken van enorme betrokkenheid bij het werk dat we hier samen doen. Dank voor jouw inzet.

Ton Lamers, ook zij neemt na drie perioden

afscheid van onze Staten. Jouw rol in de Staten is groot geweest, drie termijnen lang. Je was lid van het algemeen bestuur van het IPO, woordvoerder bestuurlijke zaken in vorige bestuursperiodes en nu ook van vaste waarde bij veel werkbezoeken. Jij was iemand die dat ook vol overtuiging op de agenda zette omdat je de werkbezoeken op waarde wist te schatten. Dat zijn toch de momenten dat een volksvertegenwoordiger met beide handen de kans aangrijpt om zich buiten dit huis te laten informeren over wezenlijke dossiers. Jij hebt er echt een enorm belangrijke rol in gespeeld. Dat organiseren en dat gedrevene tekenden jouw stijl. Je was actief en je was veeleisend maar tegelijkertijd buitengewoon betrokken. Niets was te veel, met name als het om het cultuurdossier ging. Ook jij was zo iemand – ik zei het al bij Ingrid – die begreep waarom cultuur in Brabant zo belangrijk is, waarom dat alles met ons functioneren, met ons wezen en zijn van een Brabants provinciebestuurder te maken heeft, omdat de Brabantse provinciebestuurders zo betrokken zijn bij en verbonden zijn met de samenleving. Daar komen dat idee van de werkbezoeken en dat cultuuraspect naadloos bij elkaar. Jij was gedreven en betrokken. Ton, ook voor jou geldt: onze grote dank voor al die jaren niet aflatende inzet voor ons provinciebestuur. Het heeft indruk gemaakt en we zullen je missen.

Dan kom ik bij Lien Lavrijssen. Ik herinner me nog als de dag van gisteren jouw bijdrage bij de discussies in Hilvarenbeek. Daar waren we in een aantal sessies bijeen en bespraken we de kerntaken, de Investeringsagenda en de Agenda van Brabant. Jij zei toen dat soms sociale participatie een voorwaarde is voor het bereiken van andere doelstellingen. Die zin ben ik nooit vergeten. Het was veel scherper gezegd dan het in de stukken stond, waarin het meekoppelend belang heette. Jij wist eigenlijk in heel gewone kernwoorden aan te geven waarom dat er zo stond. Dat was jouw bijdrage. Dat is mij vaak opgevallen. Je hebt enorm hard gewerkt. Je hebt überhaupt al meer dan 30 jaar politieke en bestuurlijke ervaring. Je bent wethouder geweest, voorzitter van de commissie EMG en ook van de commissie RM. Je bent altijd bereid van anderen een vergadering over

te nemen. Jij bent iemand waarvan de Amerikanen zeggen: she put her money where her mouth was. Je deed wat je beloofd had en niemand kon tevergeefs een beroep op u doen. Je was er voor mensen als het nodig was. Ook voor jou geldt dat je in een bijzonder deel van Brabant bijzonder geworteld bent en dat deel is de Kempen waar je echt mee verbonden bent. Hapert zal nooit ver van jou zijn maar met de Kempen had je wat en daar stond je voor. Je was ook een Kempische omdat je voortdurend liet zien dat je vooruit wilde denken en veranderingen niet schuwde. Brabant moet het hebben van dingen anders doen, van vernieuwen. Ik zei het in mijn nieuwjaarstoespraak: in het woord Brabanders zit al de neiging om dingen eens op een andere manier te zien. Jij hebt in het project slimme zorg, bij de IDOP's en bij alle andere dossiers in het domein sociale zorg de afgelopen tijd buitengewoon actief geacteerd. Je verdient een groter compliment voor de manier waarop je als volksvertegenwoordiger de verbinding met de vele vrijwilligers in ons Brabant voortdurend hebt gezocht. Mijn complimenten daarvoor en dank voor je bijdragen.

Erik van den Oord is de volgende op de lijst van Statenleden die na drie perioden afscheid nemen. Je was een woordvoerder bestuurlijke zaken voor het CDA, woordvoerder bij het Essent-dossier en vice-fractievoorzitter. In een andere bestuursperiode was je woordvoerder op het terrein van de ruimtelijke ordening. Je bent van vele markten thuis en al sinds 1999 zichtbaar politiek actief. Mij is verteld dat je samen met een andere Erik (van Lith) toen bent gestart onder het motto: met Erik en Erik in alle Staten. Toch heb ik dat gevoel van in alle Staten en in paniek bij jou zelden geproefd. Alhoewel je zeker de afgelopen tijd niet altijd een gemakkelijke tijd hebt gehad en je er ook een tijdje niet bent geweest om te onderzoeken hoe je verder wilde, ben je er buitengewoon sterk uit gekomen. Misschien is het wel goed je heil in een andere sfeer dan de politiek te zoeken en aan je werk in het bedrijf dat je hebt opgericht, alle ruimte te geven. Ook voor jou geldt dat het stichten van een jong gezin geen beletsel was voor het hebben van een politieke carrière. Kom er nog maar eens om in deze tijd, Erik. Je hebt daarbij grote offers

gebracht omdat ook jij vanuit diepe overtuiging wist waarom je dit werk wilde doen. Dank, Erik, voor die enorme inzet en de gedrevenheid waarmee je het hier hebt gedaan.

Ik kom dan bij Evert van Schoonhoven. Voor de tekenaar onder ons, nog twee en dan ben ik er. Evert, je was woordvoerder bestuurlijke zaken, financiën, zorg, welzijn en cultuur voor de fractie van GroenLinks. Tweemaal ben je tussentijds aangetreden, in 1997 en in 2008. Sommigen spreken ook wel over het comeback kid van GroenLinks. Vooral noem ik die langjarige en duurzame betrokkenheid bij GroenLinks en de Brabantse politiek want niet alleen hier ben je actief geweest als lid van de fractie van GroenLinks, je was dat ook als raadslid in Ravenstein, je was het in Oss en ik herinner me nog als de dag van gisteren jouw enorme inzet voor het prachtige spektakelstuk waar we in Brabant buitengewoon trots op moeten zijn, namelijk de vloek van Ravenstein, in september. Wat was dat prachtig georganiseerd en wat zag je daar in één avond alles wat Brabant groot maakt, creativiteit, zorg voor elkaar, een grote nadruk op vrijwilligerswerk verbonden met professionaliteit. Dat was ook iets wat jij in deze politieke arena voortdurend als zijnde van belang naar voren hebt gebracht. Je was al bij ons in het monistische stelsel en je hebt de overgang naar het dualisme met jouw onderzoekende en kritische maar tegelijkertijd buitengewoon constructieve houding in onze Staten bewerkstelligd. Er zijn nog mensen in de griffie – ik hoor er niet bij – die jou herinneren als de man die pijp rokend in de Statenvergadering zat; dat mocht toen nog. Ik herinner mij dat je daarmee gestopt toen je een keer je regenjas thuis in de kast had opgehangen en het brandgevaar begon op te leveren. Dat kan ik mij helemaal voorstellen omdat jij volgens mij ook iets hebt van iemand die zo bezig is met iets te bedenken en conceptualiseren van een bijdrage in de Staten dat je zo'n klein detail als een rokende pijp die je in je regenjas stopt gemakkelijk vergeet. Je had dat nadenkende en dat betrokkene, Evert, en daarop heb je je bijdragen ook geënt. Het waren bijdragen van niveau, van betrokkenheid en zorg. Ook voor jou geldt dat je weinig woorden te veel gebruikte

en als je iets zei in onze Staten, wisten we allemaal dat we goed moesten luisteren naar een bijdrage van hoog niveau, van een constante kwaliteit en getuigend van een diepe betrokkenheid bij het werk dat wij hier mogen doen. Dank voor al die jaren betrokkenheid bij ons werk.

Ik kom bij de laatste in deze rij. Jan, ik zie je al draaien, jij bent het: Jan Verhoeven. Je was woordvoerder ruimte en milieu voor de VVD en hier was je iemand die het woord multitasking zou kunnen hebben uitgevonden. Je bent niet hier alleen actief geweest maar je was ook in Bergeijk raadslid/fractievoorzitter, wethouder in Valkenswaard en nu in Oirschot en je hebt daarnaast ook nog een eigen bedrijf. Waar jij de tijd en de energie vandaan haalt om al die ballen tegelijk in de lucht te houden dwingt groot respect af. Ook al omdat je heel slim de verbinding tussen al die functies ten nutte maakte aan het werk in onze Staten. Je bent voortdurend iemand die wordt gedreven door de praktische ervaring en het belang van het besturen met een goed zicht op wat het werkelijk betekent in de sectoren waar wij als provincie mee te maken hebben. Ook dat, dames en heren, is het algemene aspect dat voor sommigen van u zo belangrijk is geweest en bij Jan meer in het bijzonder, namelijk dat geopereerd werd niet vanuit een theoretische opvatting van het zijn van volksvertegenwoordiger maar dat invullend vanuit een diepe betrokkenheid bij de praktijk en de consequenties van de besluiten die wij hier nemen, hebben. Jan, het heeft grote indruk op ons gemaakt en wij willen ook jou bedanken voor je jarenlange inzet.

Jou en de anderen wil ik vragen naar voren te komen om de Roemer en de bloemen in ontvangst te nemen.

(Applaus).

De *voorzitter*: Dames en heren. We nemen niet alleen afscheid van leden van onze Staten maar er zijn ook commissieleden, burgerleden, die in de afgelopen periode hier in de Staten ook hard aan het werk zijn geweest. Cors Punt heb ik daarstraks al genoemd en ik noem ook Jan Luteijn en Marcel Morel, die nu niet aanwezig kunnen zijn maar er

straks wel bij zullen zijn bij het gemeenschappelijk diner. Blijven over twee leden die voor mij in meer opzichten bijzonder zijn, beide oud-studenten, namelijk Paul de Beer en Paul Smeulders die in een nieuwe hoedanigheid tot onze Staten zullen toetreden. Dat is geen reden om nu niet evenzeer als het bij anderen is gebeurd hen dank te zeggen voor al het werk dat de afgelopen periode door hen is gedaan. Mag ik jullie vragen ook een bos bloemen in ontvangst te komen nemen?

(Applaus).

De *voorzitter*: Dames en heren. Ik ben nog niet helemaal gekomen aan het einde van wat mij als uw voorzitter te doen staat. U weet dat soms de waardering voor de verdiensten en het werk, de wapenfeiten waarop kan worden geboogd en de inzet van mensen die ten minste drie termijnen lid zijn geweest van de Staten, zo groot is dat er reden is voor een extra lintje bij het afscheid. Het heeft hare Majesteit de Koningin behaagd de volgende leden die na drie termijnen afscheid nemen van onze Staten een Koninklijke onderscheiding toe te kennen. Mag ik Ingrid van Breda, Erik van den Oord, Evert van Schoonhoven en Johan Martens vragen naar voren te komen omdat ik jullie de onderscheiding lid in de orde van Oranje-Nassau mag overhandigen.

(Applaus).

De *voorzitter*: Dames en heren. Wij zijn bijna aan het einde van dit agendapunt van deze bijzondere vergadering. Voordat ik daaraan toekom, wil ik voor twee personen nog een uitzondering maken. Ik wil allereerst aandacht geven aan Wim Thuis, maar nu in zijn rol als plaatsvervangend voorzitter van deze Staten. Naast fractievoorzitter, naast lid van de Staten, was jij ook voorzitter van de agendacommissie in de hoedanigheid van plaatsvervangend voorzitter van de Staten en ook vice-voorzitter van het presidium. Ik wil nogmaals zeggen dat het niet allemaal vanzelfsprekend is dat iemand dat doet. Dat vergt een grote inzet en een grote betrokkenheid en is een uiting van het belang dat iemand hecht aan het regelen van onze

werkzaamheden. Wim, dat heb je op een voortreffelijke manier gedaan. Ik wil jullie allemaal vragen de inzet van Wim met een groot applaus te onderstrepen en ik wil jou, Wim, vragen naar voren te komen omdat ik ook voor jou nog een kleine verrassing heb.

(Applaus).

De *voorzitter*: Ik heb aan Wim Thuis een vulpen gegeven met daarin gegraveerd de periode die Wim ons als plaatsvervangend voorzitter heeft gediend.

Dames en heren, dan is het nu tijd voor nog een ander bijzonder woord van dank. Ik noemde al het overlijden van Ellen Wöltgens. Door degene die geroepen was de plaats van Ellen in te nemen, is een bijzondere prestatie geleverd. Alex, ik heb het over jou. Namens ons allemaal en in het bijzonder als voorzitter van onze Staten die natuurlijk heel nauw met de griffier samenwerkt en ermee verbonden is, wil ik er toch op dit moment even bij stilstaan. Ik kijk nu ook naar het hele team van de griffie want in de woorden voor Alex klinkt waardering voor jullie allemaal door. Het was na het heengaan van Ellen, jullie leidsvrouw, een heftige periode. Alex heeft sinds 2004 al buitengewoon intensief met Ellen samengewerkt. Hij was haar adjunct en dus een soort steun en toeverlaat in bijzondere dienst. In zo'n hechte samenwerking word je maatjes; dat kan niet anders. Je vertrouwt elkaar en ook op elkaar en je hebt soms aan een half woord al genoeg. Dat viel in één klap weg. Het gebeurde in een periode waarin je aan de bak moest om te zorgen dat al het werk gewoon doorging. En tegelijkertijd maar proberen die nieuwe draad op te pakken. Alex, ik vind dat jij en je team, maar voor jou als leider in dat team toch een bijzondere dank, het buitengewoon goed hebben gedaan. Juist toen het moeilijk en niet vanzelfsprekend was, heb jij niet alleen als adjunct-griffier maar ook als mens je bijzondere kwaliteiten laten zien. Jij en je team zijn met elkaar sterk geweest en misschien nog sterker dan ooit uit dat proces naar voren gekomen. Ik denk dat je dat niet anders had willen doen, want het is de geest van Ellen die je daarmee recht hebt

gedaan. Ondanks het verdriet ben je van die functie en taak geen moment geweken. U, leden van Provinciale Staten, hebt een griffie gehad die ook toen het moeilijk was, er voor u was, voor u zorgde en alles deed om uw werk mogelijk te maken. Ik wil dus ook namens u allemaal als uw voorzitter Alex en het team en Alex als persoon in het bijzonder grote complimenten geven voor die inzet en onze dank ervoor uitspreken. Het was nooit te veel. In het weekend, overal waar je maar was, was je bereid ons met raad en daad terzijde te staan. Dat deed je ook voor je voorzitter, die nieuw als hij was in dit vak, een griffier aan zijn zijde goed kon gebruiken. Het was plezierig te zien, hoe wederzijds dat gevoel van maatschap zich ontwikkelde. Een goed advies, een kleine hint vanuit die diepe betrokkenheid die een goed griffier kenmerkt, waardoor uiteindelijk het democratische proces, uw proces, uw werk, uw betrokkenheid, uw zorg voor Brabant op een goede manier georganiseerd werden.

Alex, je bent een man uit één stuk die precies weet wat belangrijk is en wat hij wil. Het siert je ook dat je in de situatie die ontstond hebt aangegeven op de positie van adjunct-griffier helemaal op je plek te zitten en volledig gelukkig te zijn. Je blijft dicht bij je zelf, je bent zeer authentiek en het presidium was daarvan buitengewoon onder de indruk. Dat wil ik nog wel een keer gezegd hebben.

Dit zijn allemaal redenen, deze bijzondere verantwoordelijkheden die een griffier draagt, Cathalijne, die straks aanleiding zullen zijn waarom wij jou graag gaan beëdigen. Ik kan je nu alvast zeggen dat je een geweldige adjunct aan je zijde hebt.

Alex, ik wil het vandaag niet bij woorden laten. Ik denk dat ik naast een warm applaus voor jou en je team, jou ook iets in vloeibare vorm wil aanbieden. Het wordt geen roemer – daar moet je dat spul ook niet uit drinken – maar iets waarvan ik weet dat je ervan houdt. Ik hoop dat de bloemen die ik mee wil aanbieden thuis een mooie plek krijgen. Het zijn tekenen van onze grote dank voor jouw enorme inzet de afgelopen tijd.

Mag ik uw applaus?

(Staande ovatie).

De *voorzitter*: Dames en heren. Mij is door het lid Wim Thuis gevraagd hier kort het woord te mogen voeren namens uw allen.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter, dames en heren, leden van Gedeputeerde Staten, oud-leden van Gedeputeerde Staten, gasten en familie. Allereerst dank ik de voorzitter voor de waarderende woorden en voor de waardering voor mijn werk als vicevoorzitter. Het vicevoorzitterschap brengt met zich dat ik namens uw allen vandaag aan het einde van deze periode een paar woorden mag spreken. Wij hebben vier jaar lang met elkaar deze belangrijke verantwoordelijkheid gedragen: verantwoordelijk voor het openbaar bestuur in deze prachtige provincie.

Sinds 1946 hebben er 17 verkiezingen plaatsgevonden en morgen gaan de 18de Staten aan de slag.

Wij hebben met elkaar invulling gegeven aan dit belangrijke democratisch recht. Wij hebben belangrijke en boeiende discussies gevoerd, bijvoorbeeld wel of geen provincie. In 1796 werden wij nog rechtstreeks bestuurd vanuit Den Haag. Als je de geschiedenis nakijkt, zie je dat West-Brabant ooit bij Zeeland gevoegd was. Ik ben blij dat West-Brabant weer bij onze provincie hoort. Er zijn allerlei varianten ontstaan totdat in 1848 bij de Grondwetsherziening van Thorbecke de Provinciale Staten rechtstreeks gekozen werden. De commissaris zei het al: de tijdsbelasting is groot. In 1854 en een tijd daarna hadden Provinciale Staten twee zittingen: een zomerzitting en een najaarszitting, maar die duurden wel een maand! In 1854 was het verslag van Provinciale Staten een boekje op A5 formaat (de helft van A4) van 2,5 cm dik. Als wij dat vergelijken met deze tijd: de verslagen van 2007 bevatten 90 cm kasplank, olifantenformaat A4.

In de debatten die wij met elkaar gevoerd hebben, hebben wij de spanning ervaren tussen mens en natuur, maar ook de economische wedloop, de rol van de overheid in de Europese energiemarkt en de landelijke discussie over de toekomst en de financiering van de provincie. Die discussie is nog lang niet afgerond.

Het leven is goed in het Brabantse land, maar dat

is niet vanzelfsprekend. Dat blijft van ons allen een grote inzet vragen.

Zoals de voorzitter al memoreerde, was de afgelopen periode van vier jaar zeer boeiend met een aaneenrijging van grote en mindergrote gebeurtenissen. Ik doe een beroep uw voorstellingsvermogen. Stelt u zich voor dat u in een grote schouwburg zit waar een toneelstuk wordt opgevoerd. Degenen die naar het Zuidelijke Toneel geweest zijn en de Mahogany Songfield van Bertold Brecht hebben gezien met muziek van het Willem Breuker Kollektief kunnen zich er iets bij voorstellen. Op het toneel zien wij een aaneenschakeling van platte karren die constant ronddraaien. Op elke kar wordt iets uitgedrukt, al dan niet met tekst. In dat toneelstuk van Brecht zie je het koortsachtige stadsleven voorbijtrekken. Ik heb geprobeerd om in een aantal vluchtige scènes een mozaïek van deze bestuursperiode neer te zetten.

U bent in de schouwburg, er komt een kar uit de coulissen en die rijdt langzaam over het toneel. Op die kar staat een lange man met een zeer zelfbewuste uitstraling die vanuit zijn spreekgestoelte een dicht bij hem zittende jonge vrouw toespreekt in een van de vele debatten over welzijn van dieren en de natuur. Het gaat over jonge sla.

"Jonge Sla

Alles kan ik verdragen,
het verdorren van bonen,
stervende bloemen, het hoekje

aardappelen kan ik met droge ogen
zien rooien, daar ben ik
werkelijk hard in.

Maar jonge sla in september,
net geplant, slap nog,
in vochtige bedjes, nee."

Dit is een gedicht van Rutger Kopland.

Maar scènes zijn vluchtig. Hier komt scène twee. Daar zien wij op die platte kar een keurige dame met een kleurrijke rok, met een laptop op de arm en met een mobiel in de hand communiceren met

de jachtige buitenwereld om maar niets van het laatste nieuws te missen, ondertussen aandachtig luisterend naar de collega's om dan snel weer de eigen website bij te werken.

De volgende kar is alweer in beeld met daarop een sportieve vrouw met de Olympische vlag in de ene hand en een papier in de andere hand. Zij roept iedereen op om er toch vooral voor te zorgen dat in haar Brabant over 20 jaar de Olympische spelen komen en de Olympische vlag waait.

Dan klinken vanachter het gordijn speciaal gecomponeerde Brabantse muziek en teksten de zaal in. Een statige dame op een stoel met een kroontje wordt ter gelegenheid van haar 65st verjaardag toegezongen, waarbij de Brabantse vlag fier wappert. Maar dan komt een kar met de tekst: "Intens verdriet, Ellen, Jacques". Op die kar een tafel met een wit laken en twee kruizen. Die kar trekt stil voorbij en wordt gevolgd door een lege platte kar.

Het knettert en de vonken springen van de volgende platte kar die aankomt. Rond een grote elektriciteitskast staan enkele mannen en vrouwen druk te doen om de grote stekker eruit te trekken, onder het toeziend oog van een roodharige dame. Stekker eruit, stekker erin! De stekker blijft erin, zij gaat eruit.

Dan verschijnt een platte kar met een zwarte rand. U kunt het zich allemaal voorstellen daar op het toneel. Op die kar een grote thermometer en een bed met een patiënt en een verpleegkundige ernaast. In het hoekje staat een klein geitje met zijn staartje te kwispelen. Achter de coulissen staat de volgende kar alweer klaar en klinken de eerste tonen van het Europese volkslied. Op de platte kar in busopstelling enkele mannen en vrouwen die volop praten en zingen. Op de kar hangt de tekst: "Gratis pilot Brussel."

Op de volgende kar staat een middelgrote man met grijzend haar met een luid schreeuwend biggetje onder de arm. Om hem heen allemaal mensen met borden met teksten als: tegen; tegen; voor; voor; geen; voor; half voor; half tegen; Op de kar hangt de tekst "Megaklus".

Een tros vrolijke ballonnen rijdt binnen, vastgehouden door een lachende man met kortgeknipt haar. Om hen heen ook weer

verschillende mannen en vrouwen die met lange breinaalden met wisselend succes de luchtballonnen proberen door te prikken. En dan verschijnt er een kar met daarop een tafeltje en een dik boek. Achter de tafel een altijd uiterst vriendelijke man met een ietwat kunstenaarachtige grijze haardos. In zijn hand heeft hij een grote loep waarmee hij bladzijde voor bladzijde naspeurt. "Op zoek naar de kerntaak" staat op het karretje.

Dan een scène waarop een iets kleinere, ietwat gezette man met een bril de kraag vasthoudt van twee mensen met een regeringssteek op en hun vermanend toespreekt dat Brabant weer geen wingewest wil worden van de Hollanden. Boven de kar staat: "De nieuwe Pieter Vreede".

Op de volgende kar verschijnt het tekstbord: "Dank aan alle ambtenaren, ook de notulisten want die moeten alles opschrijven wat wij uitspreken, leden van Gedeputeerde Staten, ook de oud-collega's van onze Staten, onze oud-voorzitter, oud-leden van Gedeputeerde Staten, de Brabantse burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemingen die ons geholpen hebben bij ons politieke werk en wij wensen de nieuwe Provinciale Staten veel succes."

Het rondtrekkende karrenspektakel is echter nog niet afgelopen. Er verschijnt een kar met daarop een grote gouden medaille. Op de kar de tekst: "Aloysia". En dan stopt de kar.

Vandaag, Aloysia, nemen wij niet alleen afscheid van alle mensen die vier jaar lang politiek lief en leed met elkaar gedeeld hebben maar ook gestaan hebben voor de belangen van de Brabantse burgers. Wij als collega's willen jou, Aloysia, bijzonder bedanken en onze grote waardering en respect uitspreken voor jouw grote politieke inzet en persoonlijke volharding. Met stevige hand en scherpe tong zette jij de standpunten van de Brabantse Partij neer, gelardeerd met de Brabantse gemoedelijkheid, in de randen van het politieke bedrijf. Het was jouw motie die nu bijna vier jaar geleden ons voor het eerst deed spreken over de Olympische Spelen. En nu, bijna vier jaar later, zo waar het Olympische Plan is onderlegger voor een deel van de Investeringsagenda. Als je de onderzoeken mag geloven, zijn vier van de tien Brabanders heel erg voor. Je gezondheid liet erg te

wensen over en noodzaakte je tijdelijk terug te treden en via telefoon en internet blijf te geven van je betrokkenheid. Jij krijgt van ons de gouden plak, versierd met het merk Brabant dat jou zo lief is. Namens alle collega's wil ik je verzoeken om voor de laatste keer naar de interruptietafel te komen. Nico zal jou deze gouden plak uitreiken. Proficiat!

(Applaus).

De heer *Heijmans* (SP): Blijf nog even staan, Aloysia. Eigenlijk zouden wij het liefst afscheid van jou nemen met het Brabants volkslied, want naast de Olympische Spelen was dat een van je onderwerpen.

Waarom speciaal voor jou? Ik heb jou hier acht jaar geleden zien binnenkomen als nieuweling en dan vroeg je nog wel eens iets aan mij. Een de dingen die ik tegen je zei, was: Aloysia, sla af en toe gerust een keer een vergadering over, want je kunt niet alles in je eentje. Ik weet dat ik twee jaar later zei: Verdomme mens, blijf toch eens een keer weg, want je kunt niet alles in je eentje. Maar jouwe bevoegenheid, jouw betrokkenheid bij Brabant, je wil om je in te zetten voor de Brabander, waren gewoon veel te groot. Wij hebben allemaal met enorm veel respect en waardering gezien dat, terwijl wij wisten dat het eigenlijk niet ging omdat je gezondheid het niet toeliet, je alles deed om erbij te zijn.

Aloysia, durske, dèdege bedàntk zéét, dè wittige!

(Applaus).

De heer *Thuis* (CDA): De laatste kar komt aanrijden met een grote glimmende bokaal erop. Ik vraag Rob mij even te assisteren en deze bokaal met de waardigheid die daarbij hoort, te plaatsen op de interruptietafel.

Het beraad van vice-voorzitters van uw Staten heeft nagedacht over wie zich in deze bestuursperiode bijzonder verdienstelijk gemaakt heeft voor ons als Provinciale Staten. Wie zou nu in aanmerking komen voor de titel "Kanjervan het deze Staten" en de Kanjervokaal mogen ontvangen? Wij hadden geen discussie nodig. De

jury en ook de fractievoorzitters die de jury uiteraard geconsulteerd heeft, zijn eensgezind. Ik mag namens ons allen bekend maken dat de Kanjervokaal 2007-2011 toegekend wordt aan het hele team van de griffie!

(Applaus).

De heer *Thuis* (CDA): Mag ik het hele team vragen hier plaats te nemen met Alex voorop?

Ik sluit mij natuurlijk graag aan bij de woorden van de voorzitter. Alex verwees ook al naar zijn team. Het is een bijzondere periode geweest waarin wij als Statenleden heel veel van jullie gevraagd hebben. Ik denk aan alle vergaderingen die er geweest zijn, agenda's, wisselingen, werkbezoeken, de geweldige opgave bij debatten zoals die over Essent en de Megastallen waarbij ook buitenwereld zeer intensief en zorgvuldig betrokken is. Ik denk verder aan het overlijden van Ellen en het daarmee gepaard gaande verdriet. Dat was een harde klap die nog niet helemaal verwerkt is. Jullie hebben daarvan niets laten merken in jullie geweldige inzet. Het doet mij dan ook bijzonder genoeg om jullie namens onze Staten te feliciteren met het behalen van de Kanjervokaal. De nieuwe griffier weet in ieder geval dat zij iets te verdedigen heeft voor de volgende periode.

De *voorzitter*: Het woord is aan de waarnemend griffier.

De heer *Brul*: Voorzitter! Ik heb dit uiteraard niet voorbereid. U heeft waarschijnlijk wel aan onze gezichten gezien dat het voor ons een enorme verrassing was. De aanleiding was uiteraard heel triest, dat is voldoende gezegd. De periode overziende, mag ik zeggen dat wij het met heel veel plezier gedaan hebben. Ik zou ook even naar de rechterkant van de zaal willen wijzen, naar onze vrienden van de ambtelijke organisatie onder leiding van Wil Rutten en de directieraad. Uiteraard konden wij het niet doen zonder hen. De samenwerking met de bodes is ook een goed voorbeeld van hoe wij de dingen hier in huis samen doen. Wij hopen dat wij uitstralen dat wij ons werk met heel veel plezier doen voor u en voor

de samenleving.
Graag gedaan!

De *voorzitter*: Ook ik sluit mij graag aan bij de dank die expliciet is uitgesproken aan het adres van Wil Rutten en de ambtelijke organisatie. De strijd om de bokaal is open!

Beëdiging griffier van Provinciale Staten

De *voorzitter*: Dames en heren. Ik heb al gemeld dat het vandaag een bijzondere vergadering is. Na al het afscheid nemen, de koninklijke onderscheidingen en de prijswinnende bokaalhouders, is er nog een hoogtepunt in deze vergadering. Ik doel dan op het volgende agendapunt: de beëdiging van onze nieuwe griffier.

Ik heet onze nieuwe griffier en haar familie van harte welkom in ons midden. Ik verzoek de waarnemend griffier de griffier binnen te leiden.

Mag ik u verzoeken te gaan staan?

Ik vraag de waarnemend griffier de eed voor te lezen.

In handen van de voorzitter legt mevrouw Dortmans de in artikel 14 van de Provinciewet voorgeschreven verklaring en belofte af.

De *waarnemend griffier*: Ik verklaar dat ik om tot griffier der Staten benoemd te worden, rechtstreeks nog middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en ik mijn plichten als griffier der Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw *Dortmans*: Dat verklaar en beloof ik.

(Applaus).

De *voorzitter*: Het woord is aan de nieuwe griffier.

De *griffier*: Voorzitter, leden van Provinciale Staten, beste aanwezigen. Ik wil jullie bedanken voor het door iedereen in mij gestelde vertrouwen, ook al weet ik dat wij vandaag afscheid genomen hebben van een aantal leden. Gelukkig zie ik een groot aantal morgen terug bij de beëdiging.

Op 4 februari toen mijn benoeming op de agenda van PS stond, is gevraagd of in het sollicitatiegesprek voldoende aandacht besteed is aan de verdere ontwikkeling van de dualisering. De voorzitter heeft die vraag toen al bevestigend beantwoord en ik kan dat bij deze beamen.

Dualisering is volgens mij niet alleen het kunnen beschikken over instrumenten maar de inzet daarvan en de cultuur waarin zij worden ingezet. Ik heb de afgelopen tien jaar in Den Haag gewerkt, waaronder in de Tweede Kamer. Ik hoop dat ik mijn ervaring voor jullie kan benutten om jullie optimaal te ondersteunen om de dualisering verder te kunnen ontwikkelen en een push te geven.

Uiteraard kan ik dat niet alleen. Ik mag dat doen met de inmiddels geroemde medewerkers van de griffie. Ik kijk uit naar een plezierige samenwerking met die leden die wij morgen terugzien in de installatievergadering en tegen de andere leden zeg ik: tot ziens.

Ik ben in Brabant geboren zoals jullie weten. Het voelt ook een beetje als thuiskomen. Voorlopig blijf ik nog wel in Den Haag wonen en kan de vertegenwoordigende rol misschien ook daar nuttig gemaakt worden. Als jullie daarvoor suggesties hebben, hoor ik dat graag. Dank jullie wel.

(Applaus).

De *voorzitter*: Mevrouw de griffier, van harte welkom in ons midden. Ik zeg u namens het college en in mijn rol als voorzitter van deze Staten dat wij uitzien naar een samenwerking om Brabant te dienen. Er zal ook in de komende bestuursperiode genoeg werk te doen zijn, zowel vanuit onze als vanuit uw verantwoordelijkheid, mevrouw de griffier. Beste Cathalijne, welkom terug in Brabant.

Sluiting van de vergadering

De *voorzitter*: Dames en heren. Wij zijn dan aan het einde gekomen van deze bijzondere vergadering van onze Staten, de laatste in deze bestuursperiode. Ik wil allen die ervoor hebben gezorgd dat deze vergadering goed werd voorbereid – de bloemen, de Roemers, etc. – zeer hartelijk bedanken, het griffieteam, de bodes en alle anderen die erbij betrokken waren. Ik blik ook even vooruit naar straks als wij de gelegenheid krijgen om met elkaar een borrel te drinken en aan tafel te gaan. Ook iedereen die daaraan heeft meegewerkt, wil ik vanaf deze plaats namens ons allen zeer hartelijk danken.

Dames en heren. Dit moet het toch echt zijn. De hamer ligt niet naast mij. Voor één keer sluit ik met een klap op de tafel de laatste vergadering. Het gaat u allen goed!

De voorzitter sluit te 17.40 uur de vergadering.

Besluit 35/11

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gezien het voorstel van de griffier d.d. 8 juni 2011, nr. 2754623,
- gelet op artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2007;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering op 9 maart 2011 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 1 juli 2011

Provinciale Staten voornoemd,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, voorzitter,

mw. drs. C.J.M. Dortmans